

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Ivana Lichnovská

**Proces prosazování Evropské ústavy v období
německého předsednictví Radě Evropské unie**

Bakalářská práce

Praha 2008

Praha 2008 Autor práce: **Ivana Lichnovská**

Vedoucí práce: **Doc. PhDr. Běla Plechanovová CSc.**

Oponent práce:

Datum obhajoby:

Hodnocení:

Bibliografický záznam

LICHNOVSKÁ, Ivana. *Proces prosazování Evropské ústavy v období německého předsednictví Radě Evropské* Praha: Karlova univerzita, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií, 2008. 53 s. Vedoucí diplomové práce Doc. PhDr. Běla Plechanovová CSc.

Anotace

Diplomová práce „Proces prosazování Evropské ústavy v období německého předsednictví Radě Evropské unie“ pojednává o postupném vývoji pohledu Německa na ústavu jako takovou. Pro Německo je ústava (Grundgesetz) zásadní dokument, od něž se odvozuje legitimita vlády. V průběhu evropské integrace se Německo z pozice objektu dostalo do role vůdce a „motoru integrace.“ Jeho postavení se výrazně projevilo během přípravy Evropské ústavy a jejího následného prosazování po negativních výsledcích referend ve Francii a Nizozemí v roce 2005.

Prioritou německého předsednictví Radě Evropské unie se tak stalo právě prosazování zmiňovaného dokumentu. Práce se zabývá jejím průběhem, pozornost věnuje nejdůležitějším milníkům tohoto období a zkoumá, které aspekty měly vliv na podobu jednání a jeho průběh. Následně se věnuje srovnání cílů německého programu a jejich skutečného plnění.

Annotation

Diploma thesis “Process of Enforcing European Constitution during the German Presidency” is about the period of German presidency, when their task was to enforce the European Constitution after the negative results of the referenda in France and in Netherlands in 2005. The thesis works with the Program of German Presidency and the way of their activities which should bring general agreement about the future of European Union and settling it onto a new basis.

Klíčová slova

Evropská ústava, předsednictví, summit, Berlínská deklarace, Spolková republika Německo, Evropská unie

Keywords

Constitution, European Union, Angela Merkel, presidency, Germany

UNIVERSITA KARLOVA V PRAZE
FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD
INSTITUT POLITOLOGICKÝCH STUDIÍ

Projekt bakalářské práce na téma:

**Proces prosazování Evropské ústavy v období německého
předsednictví Radě Evropské unie**

Autor: Ivana Lichnovská
Obor a ročník: Politologie a mezinárodní vztahy, 2. ročník
Akademický rok: 2006/2007
Datum odevzdání: 7.6. 2007
Vedoucí práce: Doc. PhDr. Běla Plechanovová CSc.

.....

Vymezení tématu a cíle práce

Evropská ústava je dokument, který dělí Evropskou unii napříč na dva tábory. Jedna strana Ústavu odmítá a nepřeje si, aby se dočkala její ratifikace. Druhá skupina politických představitelů se naopak snaží, aby Ústava, byť v pozměněném znění od původního návrhu, měla šanci na úspěch, a spatřují v ní jakési základní zakotvení evropských pořádků a instituce Evropské unie jako celku. Mezi státy, které tvoří druhou zmiňovanou skupinu států, patří i Spolková republika Německo. V Evropské ústavě spatřuje důležitou rovinu společné evropské politiky a dodnes postupuje tak, aby Ústava jako zásadní milník Evropské unie vstoupila v platnost.

Po roce 2005, kdy nejistota některých států ohledně Evropské ústavy vyplynula na povrch, se téma Ústavy pro Evropu stává ještě diskutovanějším a kontroverznějším. Dokument o mnoha stovkách stran, na kterém Konvent pracoval řadu měsíců, zůstal však po negativní odpovědi referend ve Francii a Nizozemsku ležet na místě. Jako řešení se pro některé státy nabízí, aby Ústava byla upravena a ratifikační proces započal znovu. Tento úkol si klade i Spolková republika, která se od ledna 2007 stala po Finsku na dobu šesti měsíců předsedajícím státem Rady Evropské unie.

V první polovině svého předsednictví si kladla za cíl zjistit stanoviska členských zemí EU k Evropské ústavě a poté právě tyto postoje začlenit do diskuse očekávané během 50. výročí Římských smluv spojeného s podpisem Berlínské deklarace. Na konci svého funkčního období hodlá dojít k určité reflexi v nahlížení dalších možností znovuoobnovení myšlenky Ústavy. 1. července předá pomyslnou štafetu Portugalsku, jež bude předsedat Radě Evropské unie do ledna příštího roku. Právě s ním a se Slovinskem, jakožto dalším státem očekávajícím evropské předsednictví v blízké době, postupují dle společně vytvořeného programu stanoveného na celá tři předsednická období, který má zaručit kontinuitu a lepší spolupráci mezi těmito třemi členy EU. Dá se tedy čekat, že výrazněji se do kýženého prosazení Evropské ústavy zapojí již zmiňované dva v nejbližší době předsedající státy. Německo by si pod heslem *Evropa – společně k úspěchu* přálo, aby smlouva o Ústavě byla podepsána ještě před volbami do Evropského parlamentu, které jsou stanoveny na červen roku 2009. Krom Evropské ústavy se vláda SRN zabývá i otázkou snížení energetické závislosti Evropy na mimoevropských dodavatelích či otázkou klimatických změn planety.

Já si kladu za cíl zpracovat a provést analýzu kroků, na které se Německo připravuje či které již provedlo v souvislosti s myšlenkou Ústavy, a zohlednit při ní i další aspekty, které proces prosazování společného ústavního dokumentu ovlivňovaly. A dále s kratším časovým odstupem pozorovat, zdali se jeho politika projevila na všeobecném přijímání Ústavy veřejností, zda a do jaké míry se mu podařilo přesvědčit občany států, kteří v roce 2005 Evropskou ústavu v referendech zamítli, o její důležitosti. Přičemž se očekává, že oproti původnímu znění nabude změn a bude tedy snad lépe akceptovatelná.

Za svůj úkol považuji i srovnání cílů, s nimiž Německo na předsednickou funkci vstoupilo a jak se mu během následujících šesti měsíců podařilo jeho plány uskutečnit. Zda na tento proces mělo vliv i například výročí Římských smluv, případně projednávaná agenda, a zda lze hovořit o nějaké spolupráci mezi německými a nastupující portugalskými představiteli.

Vzhledem k tomu, že kapitola německého předsednictví ještě není uzavřena, nemohu zcela přesně popsat, kterým otázkám se budu věnovat speciálně v posledním měsíci jejich předsednictví. Přesto si trávím tvrdit, že důležitým bodem závěru předsednictví bude Zpráva o stavu Evropské ústavy, kterou má Německo vydat. Tuto zprávu se pokusím nahlížet jak ze strany Spolkové republiky Německo, tak z pohledu konkrétních členských států Evropské unie.

Na základě uvedeného bych chtěla naplnit hlavní cíl své práce, a to zhodnotit politiku Spolkové republiky Německo v průběhu jejího předsednictví Radě EU, jak se projevovала v prosazování myšlenky Evropské ústavy, kde dosáhla úspěchů, kde neúspěchů a jaké perspektivy její politika přináší do budoucna pro ratifikaci Evropské ústavy.

Předpokládaná struktura práce

Úvod

1. Historický pohled na postoj SRN k otázce Evropské ústavy

- i. Jednání o ratifikaci Evropské ústavy v SRN
- ii. Neúspěšná referenda ve Francii a Nizozemí a jejich dopad na německou politiku

2. Cíle německého předsednictví

- i. Cíle vyplývající z 18-ti měsíčního programu vytvořeného spolu s Portugalskem a Slovinskem
- ii. Program německého předsednictví schválený parlamentem SRN
- iii. Úvodní projev Angely Merkelové k německému předsednictví

3. Naplňování cílů funkčního období Spolkové republiky Německo

- i. Způsob prosazování myšlenky Evropské ústavy
- ii. Další aspekty ovlivňující diskusi kolem Evropské ústavy
- iii. Berlínská deklarace
- iv. Spolupráce s Portugalskem a Slovinskem

4. Zpráva SRN o stavu Evropské ústavy

- i. Vylíčení situace dle SRN
- ii. Reakce jednotlivých členských států Evropské unie na Zprávu SRN o stavu Evropské ústavy

Závěr

Předpokládaná použitá literatura

- Česko. Ministerstvo zahraničních věcí Odbor komunikační strategie: Smlouva o Ústavě pro Evropu 29.10.2004 Řím, Praha 2005
- Duff, Andrew: The Struggle for Europe's Constitution, Federal Trust, Brusel 2005
- Schroeter, Ulrich: Europäischer Verfassungsvertrag und Europäisches Privatrecht, Zeitschrift für Europäisches Privatrecht O943-3929 Roč.14, č. 3 (2006), s. 515-551
- Gehler, Michael: Towards a european constitution, Böhlau, Wien 2005
- Předsednictví Spolkové republiky Německo 2007, <http://www.eu2007.de/en/>
- Informace o Evropské unii, http://europa.eu/index_en.htm
- Informace o Evropské ústavě, <http://www.evropskaustava.cz/>
- German EU Presidency, <http://www.euractiv.com/en/constitution/german-eu-presidency-brief/article-160361>
- Projev spolkové kancléřky v Evropském parlamentu, <http://www.bundeskanzlerin.de/Content/DE/Pressemitteilungen/BPA/2007/01/2007-01-17-rede-bkin-strassburg-eu-parlament.html>
- MEPs debate German Presidency with Chancellor Merkel, http://www.europarl.europa.eu/news/expert/infopress_page/008-2174-015-01-03-901-20070117IPR02173-15-01-2007-2007-true/default_en.htm
- Ústava pro Evropu, http://europa.eu/scadplus/constitution/index_en.htm
- Data o Evropské ústavě, http://europa.eu/roadtoconstitution/chronology/index_en.htm
- Berlínská deklarace, http://www.eu2007.de/de/News/download_docs/Maerz/0324-RAA/English.pdf
- German Presidency: Strong ambitions to relaunch the EU Constitution welcomed. Joseph Daul MEP, EPP-ED Group Chairman, <http://www.epp-ed.eu/Press/showpr.asp?PRControlDocTypeID=1&PRControlID=5640&PRContentID=10038&PRContentLG=en>
- Jan Závěšický: Německé předsednictví Evropské unii a bezpečnost, http://www.natoaktual.cz/nemecke-predsednictvi-evropske-unii-a-bezpecnost-f7x-/na_analyzy.asp?c=A070312_132339_na_analyzy_m00

- 18 Month Programme of the German, Portugese and Slovenian Presidencies
<http://www.mpo.cz/dokument25790.html>
- „Europe – succeeding together“ Presidency Programme 1 January to 30 June 2007,
<http://download.mpo.cz/get/29858/32612/346554/priloha001.pdf>

<i>Úvod</i>	12
1. <i>Příčiny německé prointegrační politiky</i>	16
2. <i>Očekávání od německého předsednictví</i>	19
3. <i>Stav projednávání Evropské ústavy na začátku německého předsednictví</i>	21
4. <i>Cíle německého předsednictví</i>	23
4.1. <i>Formální záležitosti fungování Rady Evropské unie</i>	23
4.2. <i>Příprava na předsednictví</i>	24
4.3. <i>Program německého předsednictví</i>	26
4.4. <i>Trio – společný program pro tři předsednictví</i>	28
4.5. <i>Projev Angely Merkelové</i>	29
4.6. <i>Přínosy přijetí Evropské ústavy pro Německo</i>	30
5. <i>Naplňování cílů předsednictví Spolkové republiky Německo</i>	32
5.1. <i>Způsob prosazování myšlenky Evropské ústavy</i>	32
5.2. <i>Nová síť diplomatů</i>	33
5.3. <i>Berlínská deklarace</i>	34
5.4. <i>Spolupráce s Portugalskem a Slovinskem</i>	38
5.5. <i>Vliv prezidentských voleb ve Francii na průběh jednání</i>	38
6. <i>Zpráva Spolkové republiky Německo o stavu Evropské ústavy</i>	40
7. <i>Summit Evropské rady</i>	42
8. <i>Závěrečná bilance a výhled</i>	44
<i>Závěr</i>	48
<i>Seznam použité literatury</i>	50

Úvod

Evropská unie se na konci května 2005 dostala do nečekané situace, kdy si její představitelé museli klást otázky po jejím budoucím směřování. Důvodem k reflexi bylo nejen přistoupení o doposud největší počet nových členských států převážně ze střední a východní Evropy, ale i neúspěšné výsledky referend a tedy neratifikování Smlouvy o Ústavě pro Evropu ve Francii dne 29. května 2005 a v Nizozemí 1. června 2005.

Navzdory svolání Evropského konventu a jeho několikaměsíčním náročným vyjednáváním,¹ po francouzském a nizozemském odmítnutí dokumentu veřejností, ztratili přední evropští politici své vize, které před veřejností doposud obhajovali. Občané zmizel pocit jistoty a důvěry, že budoucnost Evropské unie je u státníků a vysokých evropských představitelů v dobrých rukou.² Sebevědomí Evropské unie ve světě, kde tak hlasitě demonstrovala své vysoké cíle a očekávání, které přinesou další rozšíření svobody, demokracie a blahobytu, však zmizely.

Evropská rada vyhlásila v červnu 2005 období reflexe, které mělo členským státům i samotným evropským institucím poskytnout možnost zamyšlení se nad stavem Unie a jejího dalšího možného vývoje. Najednou se zdála být Evropská unie zase na začátku. Jako by předchozí desetiletí, v nichž postupně budovala svůj projekt evropské spolupráce na bázi společného trhu s uhlím a ocelí, rozšiřováním a prohloubením kooperace, vznikem společných politik, hospodářskou a měnovou unií či vlnami rozšiřování o další státy, najednou nic neznamenal.

Když jsem se začala zabývat tematikou německého předsednictví, zaměřila jsem se především na pokrok, který Německo učinilo v prosazování Evropské ústavy. Domnívala jsem se, že v případě jakékoli jiné členské země v pozici předsedajícího státu, by její motivace a dosažené výsledky byly obdobné, či dokonce stejné. Předpokládala jsem, že představitelé spolkové vlády navazují na dosavadní kroky a cíle, které byly stanovené předchozím předsednickým státem. Zároveň jsem nepochybovala o snaze německých politiků zviditelnit se na mezinárodní scéně.

Můj původní záměr byl zpracovat a provést analýzu kroků, na které se Německo připravovalo, případně provedlo, a s kratším časovým odstupem vyšetřit, zda-li se jeho politika projevila na všeobecném přijímání Evropské ústavy veřejností. Zajímala jsem

¹ Konvent o budoucnosti Evropy zasedal od 28.2.2002 do 20.7.2003.

² http://ec.europa.eu/public_opinion/standard_en.htm, datum stažení: 3. 5. 2008

se, jestli se mu podařilo přesvědčit občany států, kteří v roce 2005 tento dokument v referendu odmítli, o důležitosti společné ústavy.

V průběhu práce jsem však svůj hlavní cíl pozměnila. Faktory, které ovlivnily mé rozhodnutí spočívaly v konstatování faktu, že veřejnost jako subjekt podílející se na přijetí Evropské ústavy v odborných studiích není vnímána jako relevantní aktér, a tudíž jí není věnována dostatečná pozornost. Dalším argumentem pro změnu hlavního záměru byla má obava z přílišného sociologického charakteru práce.

Nabyla jsem toho mínění, že svou pozornost zaměřím raději na kroky německé spolkové vlády, které měly za cíl dosáhnout pozitivního pohledu na tento dokument a jeho následné schválení ostatními členskými státy.

Východiskem mé práce je médii prezentovaný názor evropské politické reprezentace, která vkládá do Německa příliš vysoké naděje ohledně vyřešení patové situace v otázce Evropské ústavy.³ Německo se vinou těchto optimistických⁴ nadějí ocitlo v roli „spasitele.“

Hlavním záměrem je ověřit podloženost a relevanci těchto očekávání. Pokládám si tedy otázku, čím se Německo vymyká, že jsou na ně kladeny tak vysoké nároky. Čím budí důvěru, že v jejich realizaci uspěje?

Dále mě zajímá srovnání cílů, s nimiž Německo do předsednické funkce vstoupilo, s výsledky, kterých bylo během první poloviny roku 2007 dosaženo. Rovněž budu zkoumat vliv vedlejších faktorů jako je například výročí Římských smluv. V neposlední řadě se zaměřím na formu spolupráce, která probíhala mezi Německem a nastupujícími portugalskými představiteli.

Ve své práci budu postupovat chronologicky se zaměřením na mezníky, které proces prosazování Evropské ústavy posunuly dopředu a ovlivnily v konečném důsledku podobu prosazovaného textu, či pohled politiků na tento dokument.

Práci jsem rozdělila na dvě části, první z nich je věnována faktorům, které ovlivnily charakter německé politiky v dané problematice a jsou znatelné až dodnes.

V druhé části se soustředím na realizaci cílů stanovených německou vládou.

V úvodní kapitole se budu zabývat okolnostmi, které provázely počátky evropské integrace v Německu a důsledky tohoto procesu na hlavní orientaci Německé spolkové republiky v oblasti mezinárodních vztahů.

³ www.businessinfo.cz, datum stažení: 17.4.2008

⁴ www.cer.org.uk, datum stažení: 16.4.2008

V následujících dvou kapitolách se budu snažit najít argumenty, proč Německo Ústavní smlouvu podporuje. Budu analyzovat programová prohlášení společné spolupráce mezi triem⁵, rozdělení úkolů a harmonogram vyplývající z tohoto prohlášení. Předmětem jedné z podkapitol je i rozbor úvodního projevu Angely Merkelové při příležitosti prezentace programových cílů německého předsednictví.

V další kapitole své práce se budu soustředit na samotnou činnost diplomatického a administrativního sboru Spolkové republiky Německo, na způsob, kterým zjišťoval, jak pravděpodobné je oživení Evropské ústavy, zaměřím se na používané prostředky a míru úspěšnosti jejich užití. Součástí této kapitoly budou i okolnosti podpisu Berlínské deklarace, milníku předsednictví, a na závěr pak průběh spolupráce mezi triem a charakter jednání s Francií, tradičně největším partnerem Německa v evropské politice.

Závěrečnému období německého předsednictví se věnuji ve dvou posledních kapitolách. V nich se soustředím na představení Zprávy o stavu Evropské ústavy, která shrnuje požadavky jednotlivých členských států ohledně formy a znění Ústavy. Navrhuje možné způsoby odstranění relevantních překážek a doporučuje možné řešení spočívající ve svolání summitu v brzké době, jenž by disponoval mandátem opravňujícím k nalezení obnoveného společného základu. Tento summit Evropské rady proběhl v posledních červnových dnech. Pokusím se stručně charakterizovat strategii jednání německé strany a vysvětlit postoje států, které se obtížně identifikovaly s převažujícím názorem a prosazovaly schválení vlastních příspěvků a dílčích podmínek.

K tématu, kterým se zabývám, existuje dostatečné množství zdrojů, většina je k dispozici v elektronické podobě, mezi nimi jsem čerpala především z oficiálního informačního portálu Evropské unie <http://europa.eu>, dále oficiální stránky německého předsednictví www.eu2007.de, webových stránek Ministerstva zahraničí Spolkové republiky Německo a mnohých internetových serverů zaměřených na oblast tematicky blízkou mému předmětu zkoumání. Zajímavé články jsem nacházela na britských stránkách výzkumných týmů Centre for European Reform www.cer.org.uk, či The Federal Trust for Education and Research www.fedtrust.co.uk, které se zabývají problematikou Evropské unie a vzájemným ovlivňováním různých úrovní vládnutí. Výborně zpracované je téma německého předsednictví na informačním portálu

⁵ Triem se rozumí trojice po sobě předsedajících států – Německo, Portugalsko, Slovinsko.

www.sieps.se, který provozuje The Swedish Institute for European Policy Studies. Zajímavé podněty mi dal informační portál www.ip-global.org, jenž je spravován skupinou Internationale Politik global edition, The Journal of German Council on Foreign Relations.

Nelze ovšem opomenout ani zdroje dostupné v tištěné podobě. Zde oceňuji článek Tomáše Nigrina *Německé předsednictví Evropské unie*, jehož ucelený pohled na tematiku mi umožnil získat základní orientaci v tématu. Obohacující byl i článek Sebastianana Harnische *Grenzerfahrungen: Deutsche Europapolitik und Europäischer Verfassungsvertrag*.

Primární prameny k tématu byly rovněž dostupné v elektronické verzi.

Nedostatek zdrojů byl patrný pouze u tématu vzájemné spolupráce trojího předsednictví.

Tímto bych ráda poděkovala Doc. PhDr. Běle Plechanovové CSc. za vedení své práce.

1. Příčiny německé prointegrační politiky

Již po druhé světové válce, kdy Německo dostalo příležitost od západoevropských států znovu získat postavení respektovaného státu v mezinárodním společenství, tehdejší představitelé Spolkové republiky Německo neváhali nad svým zapojením a začali pohlížet na integrační proces jako na šanci získat zpět uznávané místo v mezinárodní politice.

Integrace nebyla pro Německo jen dočasná výhodná pozice pro zahraniční politiku, ale příležitost, jak jednou pro vždy očistit svůj obraz v mezinárodním dění; Německo považovalo integraci za svůj národní zájem. Ani vztah k Spojeným státům americkým, k nimž se upnula Velké Británie, pro SRN nepředstavoval alternativu vzhledem k procesu evropské integrace.

„V 50. letech byla mladá demokracie v SRN zejména objektem evropské integrace, protože západním státům sloužily Evropské společenství uhlí a oceli (ESUO), stejně jako evropské smlouvy k Evropskému hospodářskému společenství (EHS) a k Společenství pro atomovou energii (EURATOM) předně jako napojení Západního Německa do společenství států.“⁶ Vedle zabránění války byl motivem tohoto prointegračního postoje ze strany evropských států stejně jako Spojených států amerických také snaha o „...opětovné zapojení německého hospodářství a společnosti na Západ, znovudosažení vnitrostátní i zahraniční suverenity.“⁷ Tím, jak Spolková republika svobodně omezovala svou znovu dosaženou svrchovanost vstupem do evropských společenství, dosáhla v evropské integraci rovnosti s jejími evropskými partnery. Navíc postupem času se z německého hospodářství stávalo prostřednictvím liberalizace vnitřního trhu Evropského hospodářského společenství jedna z nejvíce se rozvíjejících světových ekonomik a státu se tak naskytla příležitost opravit své válkou zničené hospodářství.

Kvalita života se v Západním Německu i díky silné německé marce zvyšovala, neboť tam díky EHS probíhal tzv. Wirtschaftswunder, hospodářský zázrak, nastartovaný

⁶ S. Harnisch: *Grenzenerfahrungen Deutsche Europapolitik und Europäischer Verfassungsvertrag*, str. 62

⁷ S. Harnisch: *Grenzenerfahrungen Deutsche Europapolitik und Europäischer Verfassungsvertrag*, str. 62

právě zavedením společného trhu a nalezením odbytišť pro německý export po podepsání Římských smluv 1957.

Rozdělení státu na Spolkovou republiku Německo (SRN) a Německou demokratickou republiku (NDR) v roce 1949 přispělo v SRN k přiklonění se k multilateralismu a integraci, které byly Němci viděny jako cesta k opětovnému sjednocení Německa. Občané Německa věřili, že zahraniční partneři budou moci přispět k znovuoobnovení sjednocené Spolkové republiky Německo stejně jako Německu pomohli k návratu jeho ekonomické soběstačnosti a postupně i nabytí politické důvěryhodnosti.

Němci si vytvoření jejich státu opírali o stabilní ústavu zaručující demokracii. Postupně se s ní identifikovali natolik, že základem národního uvědomění se stal tzv. ústavní patriotismus.⁸ Oproti Velké Británii, která ústavu k uznání legitimacy vlády nepotřebuje, „...německá ústavní tradice nezná jinou suverenitu než samotnou ústavu, ani jiný zdroj legitimacy.“⁹

Proto většina německých představitelů považuje za potřebné¹⁰, aby i Evropská unie mohla svou legitimitu odvozovat od ústavního základu, který bude shrnovat nejdůležitější stanovky Evropské unie a bude všemi respektován.

Vstupem do evropského měnového systému Spolková republika Německo ekonomicky i mocensky posílila a v sedmdesátých letech se ze spíše objektu integrace mění v jejího významného hráče.

Sjednocení s Německou demokratickou republikou 3. října 1990 stržením železné opony vedoucí přes Berlín se Německo přesvědčilo, že právě ve sjednocení je síla Evropy. Touto cestou se pak i ubíralo. Angela Merkelová se k sjednocení Německa vyjádřila slovy: „Cíl konečné evropské jednoty je pevnou součástí naší politické identity.“¹¹

Politické napojení na evropskou integraci má Německo upraveno i ústavou (tzv. Grundgesetz). Toto je v něm uvedeno od jeho novelizace 1992; vložением nového článku o Evropě¹² vstupuje německá evropská politika do nové fáze. Namísto dřívější

⁸ Více viz http://www.kas.de/wf/doc/kas_11323-544-1-30.pdf, datum stažení: 12.4.2008

⁹ European Integration online Papers (EIoP) Vol. 9 (2005) N° 11; <http://eiop.or.at/eiop/texte/2005-011a.htm>
<http://www.unizar.es/euroconstitucion/library/working%20papers/Abromeit.%20Wolf%202005.pdf>
H. Abromeit, S. Wolf: *Will the Constitutional Treaty Contribute to the Legitimacy of the European Union?* www.epin.org, datum stažení 11.4. 2008

¹⁰ www.cap-lmu.de, datum stažení: 12.4.2008

¹¹ A. Merkel: *Deutschlands Zukunft in Europa*, str. 9

¹² Článek 23 Ústavy Spolkové republiky Německo.

neomezené otevírací klauzule¹³ ústavy, kterou provázely ratifikační obtíže již od doby Evropského společenství uhlí a oceli, od roku 1992 v ústavě stojí podmíněná otevírací klauzule, která říká, že SRN bude tvořit evropskou politiku tak, aby se svou strukturou podobala německé ústavě.

Kromě toho, jak v projevu ministra zahraničí Joschky Fischera¹⁴ v květnu 2000, tak o rok později taktéž v květnu u kancléře Gerharda Schrödera¹⁵ jimi byla prezentována představa Evropské unie budoucnosti, kterou oba vidí jako federaci složenou z národních států.

Německé pozici k utváření Evropské ústavy dominovala od počátku dvě hlediska¹⁶. Ústava by měla poskytovat jasný přehled pravomocí na jednotlivých stupních rozhodování, což je pozice hájená především představiteli německých spolkových zemí, druhý bod, na jehož základě si Německo představuje budoucnost Evropy je již zmíněná cesta federativní.

¹³ V originálu Öffnungsklausel.

¹⁴ J. Fischer: Vom Staatenverbund zur Föderation, Gedanken über die Finalität der europäischen Integration

¹⁵ http://www.europeum.org/disp_article.php?aid=480, datum stažení: 5.5.2008

¹⁶ U. Guerot: Germany and the Convencion on Europe's Constitution: On the way to federalism? http://64.233.183.104/search?q=cache:F4DQSunvN4J:www.epin.org/papers/NatDebandPositions/01_Guerot_germandebate.pdf+Dr.+Ulrike+Guerot,+Germany+and+the+Convention+on+Europe%E2%80%99s+Constitution:+On+the&hl=cs&ct=clnk&cd=1&gl=cz&client=firefox-a, datum stažení: 4.4.2008

2. Očekávání od německého předsednictví

Po roce, v němž byly hlavami EU malé státy Rakousko a Finsko přišla na řadu Spolková republika Německo se svými ambiciózními plány. Ačkoliv to jsou zpravidla malé státy, které se lehce adaptují na roli čestného vyjednavče v rámci EU, od Německa bylo očekáváno, že právě jemu se mu podaří vrátit Evropské unii ztracené sebevědomí a dodá jí impuls k opětovnému rozpořehování evropské politiky.

Důvodů, proč věřit, že právě Německo přiměje Evropskou unii k aktivitě bylo několik.

Spolková republika je nepochybně jeden z nejvlivnějších států EU, proto lze očekávat, že její slovo padne na úrodnou půdu. Podobnou sílu by jistě měla i Velká Británie, či Francie, ale jak premiér Tony Blair, tak prezident Chirac byli podrobeni kritice ve vlastním státě. Tony Blair ztrácel popularitu svým úzkým partnerstvím se Spojenými státy americkými, prezident Chirac pro změnu svou proevropskou politikou a podporováním rozšiřování Unie, kdy nedokázal zabránit šíření nejistoty z případných dopadů rychlého východního rozšíření. Navíc negativní výsledek referenda v květnu 2005 jej postavilo mimo hlavní iniciátory dění v EU.

Itálií zmítala nestabilita domácí vlády, premiér Prodi se proto nemohl příliš zasazovat o evropskou politiku.

Kromě mezinárodní situace, ve které se Evropská unie v danou dobu nacházela, měla podíl na očekávání i sama hlavní představitelka Spolkové republiky Německo Angela Merkelová. V Unii se uvedla jako velmi schopná vyjednavčka, když během jednání o rozpočtu EU v roce 2006 dokázala proti sobě stojící požadavky členských států sladit a zajistit tak pro všechny uspokojivé podmínky, které umožnily následné schválení rozpočtu. Navíc jakožto nástupce Konráda Adenauera a Helmuta Kohla se coby křesťanská demokratka prezentuje jako velká Evropanka a mimo jiné říká: „Musíme se vehementně zasazovat o velkou a silnou Evropu, v níž sami přispíváme, kdekoli můžeme.“¹⁷

¹⁷ A. Merkel: *Deutschlands Zukunft in Europa*, str. 10

Kromě představitelů z CDU/CSU však Německo slavilo úspěchy i za vlády sociální demokracie. Kancléř Gerhard Schröder v roce 1999¹⁸ za posledního německého předsednictví dosáhl úspěchu při prosazení dvaceti legislativních návrhů Komise, které podepíraly priority Agendy 2000¹⁹. Od nejlidnatějšího a ekonomicky nejsilnějšího člena Evropské unie tak je i nadále očekáváno, že provede kroky, které Unii posunou dál.

Německo je všeobecně považováno za „... (až na některé neshody) spravedlivé k velkým i malým partnerům v Evropské unii...“²⁰ Platilo jako zahraniční partner, jehož důvěryhodnost, věcná orientace v otázce Evropské ústavy a zájem o věc byly dobrými předpoklady úspěchu. Spolková vláda byla během předsednictví velmi dobře vybavená materiálně i co se lidských zdrojů týká. Nebyly plánovány žádné volby, a tak vnitřní politika až na občasné spory uvnitř vládní koalice ohledně kompetencí či rozdílných názorů neměla vliv na kvalitu provádění německé evropské politiky.

Samotná smlouva byla důležitá i pro německou domácí politiku, měla totiž „... v očích znejistělé veřejnosti legitimizovat živelný proces evropské integrace posledních let.“²¹

Ovšem Evropská ústava ve formě, jak byla vytvořena Konventem, byla pro Německo nejen prostředkem legitimizování evropského procesu, ale byla pro Německo i výhodná. Oproti systému rozhodování Nice totiž Německu skýtala zvýšení váhy hlasů Německa.²²

Naděje vkládané do předsednictví SRN byla však samozřejmě i velmi svazující. Délka předsednictví stanovená na šest měsíců nemůže znamenat mílové kroky, zvláště pak v oblasti mezinárodní politiky. To se snažil vysvětlit i představitel německé diplomacie státní tajemník Reinhard Silberberg slovy: „...naše předsednictví – ať se nám to líbí, či ne – bude provázeno vysokými a mnohdy nerealistickými očekáváními. Bude obtížné splnit tato očekávání, zejména ohledně ústavního procesu...“²³

¹⁸ Německo mělo být předsednickým státem již v druhé polovině 2006, kdy se plánovalo projednávání rozpočtu na další rok, ale vyměnilo si období s Finskem. Nechtělo být totiž ve svém předsednictví omezeno rolí čestného zprostředkovatele, jako tomu bylo v jeho předchozím předsednictví.

¹⁹ Agenda 2000 je akčním programem přijatým 15. července 1997. Představuje všeobecný dokument o rozšíření a reformě společných politik a zprávu o budoucím finančním rámci Unie po 31.12.1999.

²⁰ D. Schwarzer: Die Berliner Erklärung – Testlauf für die Verhandlungen zum Verfassungsvertrag, str. 20, http://www.swp-berlin.org/common/get_document.php?asset_id=4315 datum stažení: 18.4.2008

²¹ T. Nigrin: *Německé předsednictví Evropské unie*, str. 28

²² Více o dopadech smlouvy z Nice a Evropské ústavě viz kapitola 4.6.

²³ *A Preview of Germany's EU Presidency: The Status of the Federal Government's Preparations*, proslov státního tajemníka Silberberga 4.10.2006 <http://www.auswaertiges-amt.de/diplo/en/Infoservice/Presse/Rede/2006/061004SilberbergEuropa.html>, datum stažení: 2.5.2008

3. Stav projednávání Evropské ústavy na začátku německého předsednictví

Evropská ústava byla od počátku kontroverzně přijímaný dokument, který Evropskou unii rozdělil napříč na dva tábory. Jedna strana Ústavu odmítla, druhá jí naopak věnovala svou podporu a věřila, že vstoupí v platnost a přinese Evropské unii prospěch. Tyto dvě skupiny se ještě více rozdělily, když Ústavu neratifikovali občané Francie a Nizozemí na jaře 2005. Státy, jako například Maďarsko, Litva, Rakousko, Belgie, Kypr, Německo, Řecko, Itálie, Lotyšsko, Lucembursko, Malta, ji schválily již dříve, ale státy, jež měly ratifikaci teprve v plánu se opětovně rozdělily. Do jedné skupiny patřily takové státy, které v ratifikačním procesu pokračovaly. Do druhé pak Polsko, Česká republika a Velká Británie, které proces pozastavily a čekaly na jiná řešení, která budou nabídnuta. Evropská unie se v této situaci zachovala tak, že vyhověla žádosti hlav států a vyhlásila období reflexe, která měla nalézt řešení situace, v níž se Unie po odmítnutí Ústavní smlouvy, ocitla.

Zvažované možnosti, navržené v období reflexe byly buď zůstat u Smlouvy o Ústavě pro Evropu, nebo naopak vytvořit smlouvu od základů novou, třetí variantou se jevilo být tzv. cherry-picking, které se vyslovuje pro implementaci některých principů vytvořených v Ústavě buď do současného rámce, či do smlouvy z Nice.²⁴ Odpůrci tohoto postupu však oponovali, že výsledkem začlenění některých prvků Ústavy do jinak neměnného právního rámce EU by vedlo jen k dalšímu znepráhlednění.²⁵ Dále bylo zvažováno Smlouvu ještě jednou důkladně vysvětlit a pak se pokusit o její opětovné schválení a poslední možností bylo přidat články k současnému textu.

Období reflexe bylo velmi důležité z toho hlediska, že jeho kladný výsledek by posloužil k tomu, „...aby současný text byl zachován, jak je připraven, a široká veřejnost by mohla být uklidněna a přesvědčena.“²⁶

Období reflexe probíhalo nejprve pod předsednictvím Velké Británie, která se programově zajímala především o dohodu o rozpočtu Unie, reformu Společné zemědělské politiky a jako jeden z dalších cílů uvedla i pokrok v procesu ratifikace

²⁴ Smlouva z Nice je platná od roku 2003.

²⁵ Navíc jen málokdo věřil v životaschopnost systému dle smlouvy z Nice zvláště po další vlně rozšiřování.

²⁶ http://indemgroup.eu/fileadmin/user_upload/groupdocs/euwatch/euwatch01-june2006.pdf

Smlouvy o Ústavě pro Evropu. V lednu pak nastoupila Rakousko a kancléřskou Merkelovou si slíbili vzájemnou pomoc a spolupráci „ruku v ruce.“ Rakousko, zastánce Evropské ústavy, pak na summitu Evropské rady v červnu 2006 udělilo mandát německému předsednictví, aby našlo způsob jejího prosazení. Následující předsednický stát, Finsko, vedl rozhovory se špičkami Evropské unie ohledně představ, jak by Unie měla v budoucnu vypadat a výsledky svého jednání předalo Německu.

4. Cíle německého předsednictví

4.1. Formální záležitosti fungování Rady Evropské unie

Rada Evropské unie (Rada, Rada ministrů) je hlavní rozhodovací instituce EU. Zastupuje členské státy a jejich schůzek se účastní jeden ministr z každé vnitrostátní vlády EU. Existuje celkem devět rad různého složení:

- Obecné záležitosti a vnější vztahy
- Hospodářství a finance (ECOFIN)
- Spravedlnost a vnitřní věci
- Zaměstnanost, sociální politika, zdraví a ochrana spotřebitele
- Konkurenceschopnost
- Doprava, telekomunikace a energie
- Zemědělství a rybolov
- Životní prostředí
- Vzdělávání, mládež a kultura

Každý ministr v Radě má plnou moc jednat jménem své vlády a je odpovědný svému vnitrostátnímu parlamentu a tím i občanům, které parlament zastupuje. Hlavy států se společně s předsedou Komise setkávají až čtyřikrát během roku na summitech, na nichž je stanovována celková politika Unie a řešeny komplexní otázky týkající se Unie jako celku.

Hlavní úkoly Rady

- Schvalovat evropské právní předpisy (v určitých politických oblastech společně s Evropským parlamentem).
- Koordinovat hlavní směry hospodářské politiky členských států.
- Uzavírat mezinárodní smlouvy mezi EU a dalšími zeměmi nebo mezinárodními organizacemi.

- Spolu s Evropským parlamentem schvalovat rozpočet EU.
- Rozvíjet společnou zahraniční a bezpečnostní politiku.
- Koordinovat spolupráci vnitrostátních soudů a policejních složek v trestních věcech.²⁷

Rozhodnutí rady jsou přijímána na základě hlasování, tím je buď jednomyslné rozhodování, nebo hlasování kvalifikovanou většinou.²⁸

4.2. Příprava na předsednictví

Termín příštího německého předsednictví bylo možno odvodit na základě principu rotace předsednictví odhalit snadno, ale skutečná příprava na něj začala na národní rovině až po volbách do německého spolkového sněmu na podzim 2005. Nejtěsnější volby v poválečné historii Německa,²⁹ po nichž ani jedna ze stran nebyla schopna vytvořit většinovou vládu, vedly k tomu, že o necelé procento zvítězivší Angela Merkelová z aliance CDU/CSU Křesťansko-demokratická unie (Christlich-demokratische Union, CDU) a Křesťansko sociální unie Bavorska (Christlich-soziale Union in Bayern) byla nucena vytvořit velkou koalici se Sociálně demokratickou stranou (Social-demokratische Partei, SPD). Sociální demokracie s kancléřem Gerhardem Schröderem, která vládla v koalici se Stranou zelených, tak byla po sedmiletém období vystřídání aliancí CDU/CSU.

Evropská integrace je v Německu podporována většinou politických stran. Při hlasování o ratifikaci Smlouvy o Ústavě pro Evropu ve Spolkovém sněmu 12. května 2005, se pro její schválení vyslovila výrazná většina poslanců.³⁰ Strana CDU/CSU byla už od počátků evropské integrace jednou z hnacích sil tohoto procesu. První politik, který se zasadil o začlenění Německa do evropských struktur a dosáhl Elysejských dohod s Francií, vedoucí k usmíření obou zemí. Konrád Adenauer a Charles de Gaulle se svým podpisem 22. ledna 1963 zavázaly Německo a Francii „...ke stálým konzultacím a pravidelným setkáním, při nichž se měly radit o zahraničněpolitických otázkách, hospodářství, obraně a kulturní politice.“³¹ Další křesťanský demokrat, jenž se výrazně zasloužil o pokročení v evropské integraci, byl Helmut Kohl. Jeho největším

²⁷ http://europa.eu/institutions/inst/council/index_cs.htm , datum stažení: 12.5.2008

²⁸ www.europa.eu , datum stažení: 11.5.2008

²⁹ Zvítězila CDU/CSU s 35,2% hlasů, což představuje 225 křesel v Bundestagu, druhá skončila SPD s 34,3% a 222 mandáty a pak menší strany FDP, která získala 8,1% (61 křesel), Levicová strana 8,7% (54 mandátů) a Zelení s 8,1% (51 mandátů).

³⁰ Pro schválení hlasovalo 569 poslanců, proti bylo 23 a dva poslanci se jednání neúčastnili. Více viz Kurpas, S.: *Update on the Ratification Debates: What Prospects for the European Constitutional Treaty?* http://www.epin.org/pdf/WP13_KurpasIncertiSchoenlauDeClerck.pdf, datum stažení: 11.4.2008

³¹ H. Miller, K.F. Krieger: *Dějiny Německa*, str. 381

politickým úspěchem bylo sjednocení Německa a již od začátku „...velmi podporoval program jednotného trhu a evropské měnové unie.“³²

Koaliční smlouva, kterou podepsali zástupci politických stran Angela Merkelová za CDU, Edmund Stoiber za aliančního partnera CSU a Franz Müntefering za SPD 11.11.2005, se vyjadřuje ke všem základním otázkám nutné politické spolupráce. Je pochopitelné, že mnohé cíle, které CDU/CSU před volbami proklamovala, byly pro jejich politického partnera neakceptovatelné, a tak se politika CDU/CSU v mnohém přiblížila sociálním demokratům.

Podle koaliční smlouvy je Evropská unie „...garant politické stability, bezpečnosti a blahobytu v Německu a Evropě. Jen společně mohou Evropané úspěšně hájit své zájmy. Německo nese na základě své historie stejně jako své politické a hospodářské váhy zvláštní zodpovědnost pro uchování a rozvoj evropské integrace.“³³

Krizi Evropské unie považuje dle tohoto dokumentu Německo za šanci, jak nastavit požadavky dnešní doby na evropský projekt a vrátit důvěru občanů k Evropské unii. Věří, že toho lze dosáhnout soustředěním se na skutečné problémy, zkvalitněním komunikace, dodržováním kompetencí a základů subsidiarity a v neposlední řadě nutností dostatečně informovat občany o dění v EU.

Evropské ústavě vyjádřila koalice proto, že „...obsahuje důležité kroky pro hodnotově orientovanou a sociálně spravedlivou Evropu...“³⁴ Vládní strany se dle textu budou zasazovat o navýšení občanských práv, zlepšení ohraničení kompetencí mezi Unii a členskými státy, snížení přemíry nařízení a byrokracie a v neposlední řadě silnější účast národních parlamentů, neboť věří, že právě tyto kroky učiní Evropskou unii demokratičtější, schopnější v jednání, efektivnější a transparentnější.

Tato koalice následně i schválila Evropskou ústavu v parlamentu. Evropská pravidla mají dle vládní koalice sloužit k upevnění růstu ekonomiky, hospodářské dynamiky, ale i pojistit sociální soudržnost.

Výzkum veřejného mínění zjistil, že veřejnost se německého předsednictví Radě EU z 85 % neobává, naopak lze říci, že většina Němců hlavní cíl předsednictví, tedy oživení Evropské ústavy, široce podporuje.³⁵

³² Midterm Report, str. 13

³³ Koaliční smlouva, str. 126, http://www.spiegel.de/media/0_4906_12178_00.pdf

³⁴ Koaliční smlouva, str. 127, http://www.spiegel.de/media/0_4906_12178_00.pdf

³⁵ http://ec.europa.eu/public_opinion/standard_en.htm, datum stažení: 14.4.2008

4.3. Program německého předsednictví

Konkrétní program německého předsednictví schválila německá vláda v listopadu 2006. Program předsednictví je tvořen na základě jednání mezi několika aktéry. Prvním je rozhodnutí Rady Evropské unie o dalším směřování Unie či pokračováním v započaté práci předchozího předsednického státu, druhým aspektem je zvolení si vlastních priorit a nakonec ovšem nelze opominout ani nečekané události v zahraničí, které vstřebají hodně zdrojů předsednické administrativy a politické pozornosti a nakonec mohou programu předsednictví vévodit.³⁶

Evropská rada na summitu v Bruselu 17.-18. června 2006 kladně zhodnotila činnost Evropského parlamentu, Komise a účinek diskusí s občany v jednotlivých státech EU, jež se rozvinuly v období reflexe, stejně jako úspěch iniciativy Evropské komise v provádění plánu D pro demokracii, dialog a debatu³⁷. Plán D neměl reprezentovat snahu o záchranu Ústavy, ale měl společně s Akčním plánem evropské komunikace přispět ke zlepšení způsobu, jak Komise navenek prezentuje svou činnost, a Bílým listem o komunikační strategii a demokracii, kterým začnou rozhovory o principech komunikace v Evropské unii. Důvodem těchto kroků je výsledek výzkumů veřejného mínění, v němž se projevilo, že důvěra v politický systém klesá. Eurobarometr ukázal, že obraz EU klesl jak v oblasti důvěry, obrazu i souhlasu s prováděnou politikou.³⁸

Ztracenou důvěru v evropské instituce mají občanům vrátit zmiňované plány, občané musí mít možnost reagovat na dění v Unii a jejich hlasy musejí být slyšet.

Období reflexe, které bylo vyhlášeno na základě deklarace vydané Radou Evropské unie 18. června 2005 bylo z hlediska účinku úspěšné a jako další krok má podle Rady přijít vedle pokračování ratifikačního procesu hlubší analýza postojů jednotlivých členských států k Ústavě. Ovšem než bude rozhodnuto o budoucnosti Evropské ústavy, je vhodné pokračovat v hodnocení obav občanů, jež se projevily během ratifikace ve Francii a Nizozemí, zároveň je však třeba se zaměřit na získávání již konkrétních výsledků a jejich následné užití v praxi. Článek 47 Závěrů předsednictví ze summitu v červnu 2006 stanovil, že „...předsednictví představí zprávu Evropské radě

³⁶ Během svého posledního předsednictví v roce 1999 muselo Německo řešit hned dvě takové události – rezignaci Sarterovy komise a válku v Kosovu.

³⁷ Plán D pro demokracii, dialog a debatu měl podnítit širokou veřejnou debatu o evropském politickém směřování mezi občany a institucemi EU, jeho trvání nebylo omezeno obdobím reflexe. Více viz http://ec.europa.eu/commission_barroso/wallstrom/pdf/communication_planD_en.pdf, datum stažení: 11.5.2008

³⁸ http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb63/eb63_en.htm, datum stažení: 12.5.2008

během prvního pololetí 2007 na základě obšírných konzultací s členskými státy. Tato zpráva by měla obsahovat ohodnocení diskusí ohledně Ústavní smlouvy a zkoumat možnosti dalšího vývoje.³⁹

Následující článek pak osvětluje postup Evropské rady, jež má na základě zprávy rozhodnout, jak pokračovat v reformním procesu tak, aby nutné kroky byly provedeny nejpozději během druhého pololetí roku 2008. Upozorňuje dále také na to, že „...každé úřadující předsednictví od začátku období reflexe má zvláštní odpovědnost zajistit plynulost tohoto procesu.“⁴⁰ Evropská rada vyzývá předsednický stát, aby podnikl nutné kroky pro přijetí politické deklarace hlavami členských států Evropské unie dne 25. března 2007 v Berlíně na počest 50. výročí podepsání římských smluv. Tato deklarace má obsahovat prohlášení evropských hodnot a cílů a bude podněcovat aktéry k jejich plnění.

Jako svou prioritu zvolilo Německo jednání o Evropské ústavě, kterou se po dohodě s předsedou Evropské komise José Barossem rozhodla kancléřka Merkelová oživit. Text podle jejích slov „...musí být něco, co zasluhuje jméno Ústava a ne jen elementární soubor pravidel.“⁴¹ Německo naváže na finské předsednictví⁴² v jednání o Ústavě a bude „...provádět podrobné konzultace se všemi partnery EU a orgány EU...jak má reformní proces EU pokračovat.“⁴³, aby v červnu bylo schopno představit zprávu shrnující stav období reflexe.

Aby však při případném neúspěchu jednání o Ústavě a nedohodnutí se na dalším směřování Unie nebylo německé předsednictví považováno jednoznačně za neúspěšné, cílem je usilovat zejména během první poloviny předsednictví⁴⁴ důraz klást na problematiku změn klimatu a globálního oteplování pro období po roce 2012 nebo schvalování Akčního energetického plánu. Německo chce dále posílit bezpečnost pomocí policejní spolupráce a posílit i občanská práva.

³⁹ Čl. 47, 10633/1/06 REV 1, CONCL 2, datum stažení: 11.5.2008

http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/90111.pdf

⁴⁰ Čl. 48, 10633/1/06 REV 1, CONCL 2, datum stažení: 11.5.2008

http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/90111.pdf

⁴¹ <http://www.euractiv.com/en/future-eu/constitutional-treaty-reflection-period-archived/article-155739>, datum stažení: 11.5.2008

⁴² Na Finsko navazuje například i v rozhovorech s Ruskem. Smlouva o partnerství mezi EU a Ruskem je v platnosti do listopadu 2007 a do té doby by si Německo přálo její revizi.

⁴³ „Europa gelingt gemeinsam“ Präsidentenschaftsprogramm 1. Januar – 30. Juni 2007

http://www.eu2007.de/includes/Download_Dokumente/Trio-Programm/triodeutsch.pdf, str. 4, datum stažení: 15.4.2008

⁴⁴ Je patrná snaha, aby se Evropská ústava nestala hlavním tématem francouzské prezidentských voleb.

Zahraniční politika bude do značné míry diktována světovými událostmi. Ale vrcholnými body budou summity plánované na 30. dubna EU-USA a potom EU-Rusko 18. května v Sanaře, dále EU-Canada Summit 4. června a den poté EU-Japonsko, jež se konají v Berlíně. Dále se zaměří především na jednání o vstupu Turecka a Chorvatska do Evropské unie a hledání společné dohody o statutu Kosova.

Německo chce zkrátka svým velmi různorodým a ambiciózním programem svět přesvědčit, že Evropská unie není ani zdaleka paralyzována, jak se zdálo po neúspěšné ratifikaci Paříže a Hágu.

4.4. Trio – společný program pro tři předsednictví

Projekt trojího předsednictví vznikl v červenci 2005 v rámci tzv. Akčního plánu Evropské komise, který má za cíl zlepšit komunikaci v Evropě,⁴⁵ poprvé byl aplikován na předsedající státy Německo, Portugalsko a Slovinsko. „Tato tři předsednictví budou úzce spolupracovat, aby dosáhla co možná nejlépe programových cílů. Za tímto účelem budou kromě orgánů Evropské unie a zvláště Komise a Evropského parlamentu spolupracovat dle kompetencí orgánů v té době.“⁴⁶ Cílem spolupráce mezi třemi předsedajícími státy není jen zlepšení komunikace, ale i zajistit kontinuitu mezi předsednictvími. Půlroční délka jednoho předsednictví byla totiž mnohdy kritizována, že během tak krátkého období není možné dokončit předsevzaté cíle, či za rozštěpenost cílů různých států a tím i oslabení akceschopnosti Unie.

Program předsednictví tria byl schválen Radou pro obecné záležitosti a vnější vztahy 11. prosince 2006 a následně doplněn změnami, které byly přijaty na základě návrhů delegací a výsledků jednání Evropské rady z 14.-15. prosince 2006.

Témata programu byla diskutována a harmonizována nejen mezi představiteli tria, ale i se třemi následujícími předsedajícími zeměmi, tedy Francií, Českou republikou a Švédskem.

Evropská unie chce dle programu být schopna přistupovat k novým výzvám. Zároveň program podotýká, že je třeba, aby reformní proces byl posunut z místa a tím bylo zaručeno, že Unie i po rozsáhlém rozšíření dokáže pracovat efektivně.

⁴⁵ Evropská ústavní smlouva, <http://www.euractiv.cz/budoucnost-eu/link-dossier/evropsk-stavn-smlouva> staženo: 28.4.2008

⁴⁶ POLGEN 129, 17079/06, str. 5, http://www.eu2007.de/includes/Download_Dokumente/Trio-Programm/triodeutsch.pdf, datum stažení: 14.3.2008

Jako důležitý bod programu je zmiňována skutečnost, že v březnu roku 2007 se koná 50. výročí podepsání Římských smluv. Síla tohoto dne spočívá v symbolickém připomenutí myšlenek a uskutečněných představ zástupců šesti států v roce 1957, když postupně přes ekonomickou spolupráci vzešla až dnešní podoba Evropské unie. U příležitosti zmiňovaného výročí dojde k připomenutí společných evropských hodnot a úsilí naplnit je. Toto ohlédnutí se ke kořenům evropské integrace má pomoci Evropské unii povzbudit členské státy k učinění dalších kroků.

4.5. Projev Angely Merkelové

Ve svém projevu 17.1.2007 před Evropským parlamentem Angela Merkelová oficiálně představila program předsednictví SRN. Ambiciózní plán Německa není nic menšího než „...Evropu znovu uvést do chodu...“⁴⁷

V první polovině předsednictví se chce Německo zaměřit na „nedodělky“ z předchozího období, tedy energetickou politiku, změny klimatu, ekonomickou reformu či vnitřní bezpečnost. Jarní summit 8.-9. března tradičně věnovaný ekonomickým otázkám tentokrát ve znamení energetické politiky.

Snaha je zřejmá – odvrátit pozornost od Ústavy, ohledně níž budou mezitím probíhat rozhovory se státníky a diplomaty mimo dosah veřejnosti. V projevu jsou často vzpomínány pojmy jako svoboda či tolerance. „Návrhem ústavní smlouvy mluví poprvé evropský smluvní text o toleranci, skrz ni se členské státy Evropské unie vyznačují a s níž tvoříme nový základ, na kterém může budoucí Evropa rozvíjet nová rozumná pravidla..., která odpovídají nové velikosti Evropské unie a nadcházejícím výzvám...“⁴⁸

Merkelová zdůraznila, že s dnešními pravidly nemůže být Evropská unie ani rozšířena, ani schopna potřebných rozhodnutí. „Proto potřebujeme jasný popis kompetencí Evropské unie a národních států. Pravidla jednání musejí být definovány jasněji než dosud.“⁴⁹ Smluvní základy Evropské unie musejí být přizpůsobeny rámcovým podmínkám, pokud chce Unie ve světě obstát. Tento leitmotiv tvoří pozadí, na němž se budou odehrávat na pověření Evropské rady všechna jednání s členskými

⁴⁷ K. Barysch: What to expect from the German Presidency, str. 1

http://www.cer.org.uk/pdf/bn_barysch_german_presidency_3jan07.pdf, datum stažení: 15.4.2008

⁴⁸ Projev Angely Merkelové 17.1.2007 před Evropským parlamentem ve Štrasburku, http://www.eu2007.de/de/News/Speeches_Interviews/January/Rede_Bundeskanzlerin2.html, datum stažení: 18.4.2008

⁴⁹ Projev Angely Merkelové 17.1.2007 před Evropským parlamentem ve Štrasburku, http://www.eu2007.de/de/News/Speeches_Interviews/January/Rede_Bundeskanzlerin2.html, datum stažení: 18.4.2008

státy, Evropskou komisí či Parlamentem o cestě ven z krize ratifikování Evropské ústavy. Kancléřka ve svém projevu podotkla, že fáze přemítání končí, proto je potřeba pokročit v úsilí hledání konsensu ohledně společného základu. Tato jednání budou probíhat o to s větší snahou dopsacovat se do června k novým rozhodnutím. Na konci svého funkčního období chce německé předsednictví představit „cestovní plán“⁵⁰ pro další proces ústavní smlouvy. Je v zájmu Evropy, členských států a jejich obyvatel dovést tento proces do příštích voleb do Evropského parlamentu na jaře 2009 zdárně ke konci.⁵¹ V dnešním globálním světě o to více platí, že „...jen společnou cestou lze dojít úspěchu, Evropa je silná ve své rozdílnosti a přesto svornosti a vzájemné pomoci.“⁵²

4.6. Přínosy přijetí Evropské ústavy pro Německo

Evropská ústava zásadně mění systém hlasování, oproti systému z Nice⁵³, který při rozhodování užívá trojí většinu. Aby rozhodnutí prošlo, je podle něj třeba splnit podmínku většiny států, hlasů a populační hledisko. Návrh musí podpořit většina států (v některých případech dvoutřetinová většina), dále musí získat podporu alespoň 225 hlasů z celkových 345, tedy přibližně 74% všech hlasů a nakonec členský stát může požádat i o verifikaci populační podmínky, tou je alespoň 62% celkového obyvatelstva Unie.⁵⁴

Pro 27 členských států vypadá podoba hlasování v Radě podle smlouvy z Nice následovně.⁵⁵ Velké státy, jako jsou Německo, Francie, Velká Británie a Itálie, čítají po 29 hlasech, s druhým nejvyšším počtem následují Polsko a Španělsko, které disponují 27 hlasy. Tento systém výrazně nadhodnocuje středně velké státy. Polsko s 44 miliony obyvatel a 27 hlasy šlape na paty Německu s jeho 82 miliony obyvatel a „pouhými“ 29 hlasy.

Evropská ústava, která systém rozhodování v Radě od základů mění, „...je jednoznačným přínosem pro populačně silné státy. Zajišťuje jim vliv, který je minulostí

⁵⁰ V originálu „Reiseplan.“

⁵¹ Projev Angely Merkelové 17.1.2007 před Evropským parlamentem ve Štrasburku, http://www.eu2007.de/de/News/Speeches_Interviews/January/Rede_Bundeskanzlerin2.html, datum stažení:

⁵² Europa gelingt gemeinsam, Präsidentschaftsprogramm 1.Januar 2007-30.Juni 2007, str. 4

⁵³ Popisují současný platný systém, který je upraven pro 27 členských států.

⁵⁴ http://europa.eu/eur-lex/en/treaties/dat/C_2002325EN.003301.html#anArt212, datum stažení: 6.5.2008

⁵⁵ Treaty of Nice: A Comprehensive Guide, http://europa.eu/scadplus/nice_treaty/council_en.htm#DEFINITION, datum stažení: 6.5.08

nesrovnatelný.⁵⁶ Text Ústavy hovoří o nové podobě kvalifikované většiny, tzv. dvojí většiny.

Její podmínky spočívají v získání 55% členských států⁵⁷, kteří splňují zároveň populační podmínku, 65% obyvatel EU. Vážené hlasy smlouva ruší. Tím však končí i padesát let dlouhá tradice politické solidarity, kdy populačně malé státy jsou nadhodnoceny.

Německo tak získává 18, 22% z celkového počtu hlasů v Radě. Oproti smlouvě z Nice, kde disponovalo 8, 4% v celkového počtu hlasů v Radě, je to více než dvojnásobek.⁵⁸

Samotná smlouva byla důležitá i pro německou domácí politiku, měla totiž „...v očích znejistělé veřejnosti legitimizovat živelný proces evropské integrace posledních let.“⁵⁹

⁵⁶ <http://www.virtually.cz/index.php?art=8636>, datum stažení: 5.5.2008

⁵⁷ http://europa.eu/scadplus/constitution/doublemajority_en.htm, staženo 6.5.2008

⁵⁸ http://europa.eu/eur-lex/en/treaties/dat/C_2002325EN.003301.html#anArt212, staženo 6.5.2008

⁵⁹ T. Nigrin: *Německé předsednictví Evropské unie*, str. 28

5. Naplňování cílů předsednictví Spolkové republiky Německo

5.1. Způsob prosazování myšlenky Evropské ústavy

Za vládní politiku nesla zodpovědnost Angela Merkelová, křesťanská demokratka, ovšem zásadní roli ministra zahraničních věcí zastával Frank Walter Steinmeier z SPD. Před volbami i po nich přicházela kritika vůči velké koalici, kterou Merkelová sestavila. Velké koalice totiž zpravidla mají křehký a pouze přechodný charakter a mohou snadno vést buď ke stagnaci, či otevřít mezi partnery konflikt. Snad pro tu obávanou křehkost vlády je tým vedoucí německou zahraniční politiku příkladem, který „...představuje úsilí podpořit stabilitu oproti změně.“⁶⁰

Ministrem zahraničních věcí se stal Frank-Walter Steinmaier⁶¹, dříve blízký spolupracovník kancléře Gerharda Schrödera, ministerstvo financí bylo vloženo do rukou Peeru Steinbrückovi, který je členem SPD, a další zásadní ministerstvo průmyslu a obchodu svěřila Angela Merkelová zástupci unijního partnera CSU Michaelu Glosovi. Podobně i na rovině diplomatické Merkelová dala přednost lidem, kteří jí pomohou svými kontakty a zkušenostmi.⁶² Její hlavní poradce pro zahraniční politiku je Christoph Heusgen, doposud ve funkci ředitele jednotky politického plánování Rady v Bruselu, který dříve pracoval po boku Javieru Solany.

Německo se připravovalo na roli nestranného prostředníka. Ministr zahraničí Steinmeier k tomu řekl: „Náš úkol je naslouchat, konzultovat, urovnávat a vytvořit ve správný čas vhodný návrh...“⁶³ Prioritou je vyřešení chaosu kolem Ústavní smlouvy. Výsledek, že 18 států z 27 Smlouvu ratifikovalo podle něj musí přinést nutnou mobilitu v hledání konsenzu. „Pokud chceme dosáhnout řešení [Ústavní smlouvy], všichni členové se musí posunout, ale někteří se asi musí posunout více než ostatní. Nemůže být

⁶⁰ Fresh Faces, Tired Policies, str. 4

⁶¹ V letech 1999 – 2005 působil jako ředitel Úřadu spolkového kancléře. Viz: <http://www.bundesregierung.de/Webs/Breg/DE/Bundesregierung/Bundeskabinett/FrankWalterSteinmeier/frank-walter-steinmeier.html>, datum stažení: 19.4.2008

⁶² Více o diplomatech viz kapitola šerpové, konzultace ohledně ústavy.

⁶³ Speech by State Secretary Silberberg "A Preview of Germany's EU Presidency: The Status of the Federal Government's Preparations" on October 4th, 2006 <http://www.auswaertiges-amt.de/diplo/en/Infoservice/Presse/Rede/2006/061004SilberbergEuropa.html>, datum stažení: 12.5.08

správné pro ty státy, které neratifikovaly Smlouvu vnucovat řešení těm, kteří tak učinili.“⁶⁴

Nejdůležitějším partnerem pro Německo se stala z evropských institucí Komise. Komunikace mezi německou vládou a Komisí je však spíše decentralizovaná. Ministerští úředníci jednají s jejich protějšky v Komisi přímo.

José Manuel Barroso⁶⁵, předseda Komise, představitel portugalských křesťanských demokratů, se jako první zúčastnil zasedání vlády budoucího předsedajícího státu⁶⁶ a vyslovil svou „...podporu německému programu, zvláště pak ohledně dokončující smluvní reformu do 2009 a společnou energetickou politiku EU.“⁶⁷

5.2. Nová síť diplomatů

Pro jednání s členskými státy EU byla vytvořena nová síť vyslanců, tzv. šerpů, neboli focal points.⁶⁸ Na žádost předsedkyně Rady EU měl každý členský stát zvolit jednoho reprezentanta vlády, resp. prezidenta a druhého představitele zvoleného ministerstvem zahraničí, aby jednal jménem státu. Příležitost dostali zpravidla důležití státní poradci, s nimi pak byly vedeny bilaterální rozhovory. V případě neshod byla k diskusi s partnery připravena i Angela Merkelová.⁶⁹

Šerповé, kteří byli vysláni z Evropské komise⁷⁰ a Parlamentu,⁷¹ měli rovnocenné postavení s národními focal points. K jednání a podpisu smlouvy byli zvoleni předseda

⁶⁴ Speech by State Secretary Silberberg "A Preview of Germany's EU Presidency: The Status of the Federal Government's Preparations" on October 4th, 2006 <http://www.auswaertiges-amt.de/diplo/en/Infoservice/Presse/Rede/2006/061004SilberbergEuropa.html>, datum stažení: 12.5.08

⁶⁵ Barroso, portugalský křesťanský demokrat, vděčí za svůj post určitou měrou Merkelové za vytvoření většiny mezi konzervativními vládami v Evropě. Tento pracovní vztah funguje částečně zřejmě i kvůli této politické pomoci.

⁶⁶ Setkání se konalo 11.10. 2006. viz Pressestatements von Bundeskanzlerin Merkel und dem Präsidenten der EU-Kommission José Barroso http://www.bundeskanzlerin.de/nm_179150/Content/DE/Mitschrift/Pressekonferenzen/2006/10/2006-10-11-pk-bkin-barroso.html, datum stažení: 8.5.08

⁶⁷ http://www.sieps.se/publ/occ_papers/bilagor/20071op.pdf, datum stažení: 30.4.08

⁶⁸ Seznam šerpů viz List of Sherpas for EU Constitution negotiations <http://www.jef-europe.net/index.php?id=5552>, datum stažení: 30.4.2008

⁶⁹ Lisabonská smlouva, Ministerstvo zahraničí České republiky <http://www.mzv.cz/www/mzv/default.asp?id=56326&ido=7443&idj=1&amb=1>, datum stažení: 19.4.08

⁷⁰ Joao Vale de Almeida a Christian Leffler. <http://www.jef-europe.net/index.php?id=5552>, datum stažení: 30.4.2008

⁷¹ Klaus Welle a José Luis Pacheco. <http://www.jef-europe.net/index.php?id=5552>, datum stažení: 30.4.2008

Parlamentu Hans-Gert Pöttering a předseda Komise José Manuel Barroso, který získal mandát k podpisu prostřednictvím komisního kolegia.

Focal points nejprve přispěli k návrhu Berlínské deklarace, ovšem ústřední motiv jejich činnosti byl vytvořit „cestovní plán“ Ústavní smlouvy.

Zájmem předsednictví bylo především vyhnout se nejednotě a dohadům ohledně Berlínské deklarace. Proto v polovině ledna byl šerpům zaslán dopis, který obsahoval otázky na nejdůležitější body ohledně Berlínské deklarace, které pak byly projednávány. Německo se především snažilo o to, aby se všemi vyslanci bylo nakládáno za stejných podmínek, roli zprostředkovatele ve vztahu k Berlínské deklaraci zastávalo pouze předsednictví.

Německými šerpy a hlavními vyjednaváči se stali poradce Angely Merkelové Uwe Corcepius a Reinhard Silberberg, který působil jako státní tajemník.

Z pohledu Německa měla spolupráce s šerpy dvě výhody: díky bilaterálním rozhovorům bylo možné priority státu snáze pochopit a další výhodou přímé spolupráce byla možnost šerpy kdykoli kontaktovat, čemuž napomohla i „...rostoucí osobní důvěra mezi jednajícími...“⁷² Systém šerpů byl však z mnoha stran napadán pro jeho netransparentnost. Listina těchto vyslanců byla totiž tajná. Kritiku samotnými vyslanci států si vysloužil nedostatečný počet personálních jednání, kdy většina jednání probíhala pouze přes e-mail⁷³.

5.3. Berlínská deklarace

Na počest 50. výročí podepsání Římských smluv bylo vytvořeno společné prohlášení států Unie, které bylo zveřejněno v den výročí na mimořádném summitu konaném 24.-25. března v Berlíně.⁷⁴ Stručný text Berlínské deklarace měl za cíl připomenout již půl století dlouhou úspěšnou historii evropského integračního procesu, období, v němž se podařilo zamezit vzniku válečných konfliktů na území ES/EU⁷⁵ a

⁷² S. Kurpas, H. Riecke: *Is Europe Back on Track? Impetus from the German EU Presidency*, str. 11, datum stažení: 14.4.2008

⁷³ Viz Johannes Leithäuser, *Dramatische Diskretion. Wie die „Berliner Erklärung“ entstand*, in: FAZ, 23.03.07.

⁷⁴ Místo oslav 50. výročí Římských smluv bylo určeno rakouským předsednictvím Rady již v červnu 2006 s tím, že německá vláda pak dvakrát musela žádat o svolení pořádání této akce italskou vládou, nejprve Silvia Berlusconiho a poté novou vládu v čele s Romanem Prodim. Viz J.Leithäuser: *Dramaturgische diskretion. Wie die „Berliner Erklärung“ entstand*, FAZ 22.3.2007 http://www.stuebgen.de/imag/mdb/news/1174645814_5905.pdf, datum stažení 2.5.08

⁷⁵ Římské smlouvy založily Evropské společenství atomové energie (EURATOM) a Evropské hospodářské společenství (EHS) 25.3.1957, v roce 1967 vstoupila v platnost Slučovací smlouva, která EURATOM, EHS a Evropské společenství uhlí a oceli (ESUO), vzniklé již 1951, sloučila do společné

v němž provázané ekonomické vztahy pomáhají předcházet nestabilitě a přispívají k hospodářskému růstu.

Ovšem jak na půdě Evropského parlamentu ve Štrasburku prohlásil spolkový ministr zahraničí Frank-Walter Steinmeier: „EU je víc, než jen společný hospodářský prostor, je to taky společnost hodnot...“⁷⁶ Právě společné hodnoty vyzdvihuje text Berlínské deklarace nejvíce.

Prohlášení⁷⁷ není smlouvou, ani oficiálním dokumentem Rady, proto není právně závazné. Podepsáno totiž nebylo hlavami členských států, ale představiteli vrcholných institucí Unie: předsedkyní Rady Evropské unie Angelou Merkelovou, předsedou Evropského parlamentu Hansem-Gertem Pötteringem a za Evropskou komisi se podpisu ujal její předseda José Manuel Barroso.

Předseda Evropského parlamentu Hans-Gert Pöttering se u příležitosti přijetí Berlínské deklarace vyslovil pro „...budování demokratičtější a otevřenější Evropské unie, která bude blíže svým občanům, musíme pracovat i nadále. Evropský parlament proto podporuje Ústavní smlouvu, která vznikla ve spolupráci evropských poslanců a poslanců národních parlamentů, zástupců vlád a Evropské komise. Přejeme si, aby se podstatné prvky Ústavní smlouvy, včetně našich společných hodnot, staly do evropských voleb v červnu 2009 právně závaznými!“⁷⁸

Berlínská deklarace shrnuje podstatu EU a zdůrazňuje hodnotu člověka a jeho práv, její obsah lze rozdělit do čtyř sekcí. Prvním bodem je zhodnocení dosavadní historie a úspěchů, kterých EU za dobu své existence dosáhla, kdy „my, občané a občanky Evropské unie, jsme sjednoceni k našemu prospěchu.“⁷⁹

Druhá část Deklarace shrnuje principy, na nichž se Unie zakládá, jako je princip subsidiarity či rovnosti. Následuje pasáž o hlavních hodnotách, které Unie prosazuje a to ať sjednocení kontinentu, tak i důstojnost člověka a vzájemná solidarita, v posledním oddílu text Deklarace podotýká, že je třeba věnovat se budoucím výzvám.

organizace Evropské společenství (ES), následně bylo Maastrichtskou smlouvou v roce 1993 jméno změněno na Evropská unie (EU).

⁷⁶M. Fischer: *Grass, Enzensberger, Merkel - wer schreibt den Text zum EU-Jubiläum?*
<http://www.abendblatt.de/daten/2007/03/16/707230.html>, datum stažení: 12.5.08

⁷⁷Více o průběhu vznikání Berlínské deklarace viz kapitola šerpové.

⁷⁸ Projev předsedy Evropského parlamentu Prof. Dr. Hanse-Gerta Pötteringa u příležitosti 50. výročí podpisu Římských smluv, 25.3.2007

<http://www.europarl.europa.eu/president/speeches/cs/files/sp0017.htm>, datum stažení: 10.5.08

⁷⁹ Berlínská deklarace, str. 1 Deutschland 2007 - Präsidentschaft der Europäischen Union
http://www.eu2007.de/de/News/download_docs/Maerz/0324-RAA/Czech.pdf

Díky usnesení států Evropské unie na summitu Evropské rady 8.-9. března, kde se státy dohodly na snížení množství emisí vypuštěných do ovzduší, se i do Berlínské deklarace dostala zmínka o energetické politice a ochraně klimatu, kdy Evropská unie chce přispět k odvrácení globální hrozby změny klimatu.

Byť se v celém textu ani jednou nevyskytuje slovo ústava, cíl dokumentu je zřejmý, „...postavit Evropskou unii do voleb do Evropského parlamentu 2009 na obnovený společný základ.“⁸⁰ Tento přesně určený a časově velmi blízký termín se však stal terčem kritiky.⁸¹

Podle předsedy parlamentní skupiny PES Martina Schulze má Berlínská deklarace ukázat, že „...to co jsme dokázali za posledních 50 let, dokážeme i v budoucnosti.“⁸² Berlínská deklarace byla přijata 25. března 2007⁸³ bez jediného náznaku polemik ohledně jejího obsahu.

Snesla se na ni však kritika za způsob přípravy. Místo aby byla vytvořena za přispění občanů, vznikala „v katakombách“ úřadu Angely Merkelové, jak hodnotil předseda parlamentní skupiny ALDE Graham Watson.⁸⁴

Nelibě byl poslanci Evropského parlamentu nesena i skutečnost, že dokument jim byl představen jen několik dní před samotným zveřejněním. Elektronická verze Berlínské deklarace se dostala do e-mailových schránek 27 státníků EU až ve čtvrtek večer, pouhé dva dny před slavnostním nedělním představením Deklarace světu.⁸⁵

Předsednictvo Rady zabránilo totiž debatě o textu v národních parlamentech nebo v Evropském parlamentu, když poslalo první návrh teprve krátce před aktem

⁸⁰ Berlínská deklarace – 50. výročí EU, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+IM-PRESS+20070228BRI03712+ITEM-007-CS+DOC+XML+V0//CS&language=CS>, datum stažení: 10.5.08

⁸¹ Prezident České republiky Václav Klaus a jeho polský protějšek Lech Kaczynski se domnívají, že věta může být považována za konkrétní závazek a vyžadovat tak velmi ambiciózní rozvrh jednání. Portugalské předsednictví bude muset svolat do konce roku 2007 mezivládní konferenci, taková rychlost však znemožní otevřít komplikovaná témata. Navíc Česká republika bude v roce 2009 předsedajícím státem Rady EU. Její agenda by pak musela odpovídat výsledkům ratifikace a nikoli vlastním prioritám.

⁸² Poslanci si poslechli projevy k Berlínské deklaraci, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+IM-PRESS+20070309BRI03996+ITEM-006-CS+DOC+XML+V0//CS&language=CS>, datum stažení: 10.5.08

⁸³ V roce 2007 může EU slavit výročí i dalšího významné události. Před 15 lety byla přijata Maastrichtská smlouva, která otevřela cestu k politické unii a posílila demokracii tím, že se Evropský parlament poprvé stal rovnocenným partnerem ostatních institucí EU.

⁸⁴ Europoslanci, Merkelová a Barosso promluvili o Berlínské deklaraci, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+IM-PRESS+20070326IPR04616+0+DOC+XML+V0//CS&language=CS>, datum stažení: 10.5.08

⁸⁵ Viz J.Leithäuser: *Dramaturgische diskretion. Wie die „Berliner Erklärung“ entstand*, Frankfurter Allgemeine 23.3.2007 http://www.stuebgen.de/imag/mdb/news/1174645814_5905.pdf, datum stažení: 2.5.08

výročí. Projednat návrh Deklarace se všemi 27 členskými státy také nebylo možné, protože při jejich poslední schůzce existoval teprve jen návrh na rozčlenění textu.⁸⁶

Každá ze 27 členských zemí měla možnost „...vyjádřit svůj postoj a přidat k Deklaraci body, které se z jejího hlediska zdají důležité, přestože konsenzus mezi jednotlivými státy se nehledá snadno.“⁸⁷ Některé země si přály v textu vyzdvihnout křesťanské hodnoty, společnou měnu či ekonomické výhody jednotného trhu, přičemž ne vše bylo možné uskutečnit. Přesto snaha německých představitelů jít vstříc státníkům a národním parlamentům slavila úspěch. Text se přepracovával do poslední chvíle, ale nakonec při slavnostním aktu v Berlíně nepadla jediná negativní poznámka na text prohlášení.⁸⁸

Jednání ohledně znění Berlínské deklarace nebyla důležitá kvůli celkové spokojenosti členských států se zněním prohlášení, ale také jako „...nacvičení důvěrného mechanismu, který se má vyplatit v kalkulaci kancléřky později ve větší svobodě jednání.“⁸⁹

„Berlínskou deklarací Německo dokázalo, aby vůdci předvedli jednotu ohledně budoucnosti Unie a poskytli tak dobrý začátek pro rozhovory na cestě k reformě smlouvy.“⁹⁰ Díky shodě na obsahu Berlínské deklarace jsou i vyhlídky na dohodu na červnovém zasedání Rady EU pozitivní, byť může hrozit, že bude odsouhlasen jen nedostačující nejmenší společný základ, na němž se čelní představitelé Unie dohodnou. Předseda Evropského parlamentu Hans-Gert Pöttering zdůraznil, že Evropský parlament podporuje ústavní smlouvu a ta se má stát politickou realitou. 50. výročí i proto může být pojato jako nový začátek, který dodá odvahu čelit výzvám 21. století.

Berlínský summit, jímž se německé předsednictví posunulo do druhé poloviny svého reprezentování Unie, působil jako důležitý impuls pro uskutečnění politických kroků po již více než jeden a půlletém období nečinnosti.

„Berlínská deklarace byla důležitý element německé strategie, jak nakládat s dvěma referendy zamítnutou Ústavní smlouvou. Evropská unie se nacházela od června

⁸⁷ Berlínská deklarace – 50. výročí EU, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+IM-PRESS+20070228BRI03712+ITEM-007-CS+DOC+XML+V0//CS&language=CS>, datum stažení: 10.5.08

⁸⁸ D. Schwarzer: Die Berliner Erklärung – Testlauf für die Verhandlungen zum Verfassungsvertrag, str. 23, http://www.swp-berlin.org/common/get_document.php?asset_id=4315, datum stažení: 18.4.2008

⁸⁹ Viz J. Leithäuser: *Dramaturgische diskretion. Wie die „Berliner Erklärung“ entstand*, Frankfurter Allgemeine 23.3.2007 http://www.stuebgen.de/imag/mdb/news/1174645814_5905.pdf, datum stažení: 2.5.08

⁹⁰ Midterm Report, str. 6, http://www.sieps.se/publ/occ_papers/bilagor/20071op.pdf, datum stažení: 2.5.2008

2005 ve společném období reflexe,⁹¹ nyní se však Berlínská deklarace stala signálem, že všech 27 členských států je připraveno na nový společný postup. Proto německé předsednictví dbalo na to, „...aby příprava Berlínské deklarace nebyla interpretována jako pokus vyřešit ústavní konflikt.“⁹² Na druhou stranu termín roku 2009 dává jasný časový plán pro pokročení v jednáních.

Proces přípravy oslav 50. výročí Římských smluv a Berlínské deklarace byly od vlny rozšiřování v květnu 2004 a dalšího v lednu 2007 první diskusí o hodnotách a cílech, které Evropská unie vyznává, jež vedla k dohodě. Dohodě mezi všemi státy, těmi zakládajícími, postupně přistupujícími, ale již dlouholetými členy, i těmi, kteří se v Unii ani neohřáli, což je krok, který vedl ke shodě na červnovém summitu ohledně Reformní smlouvě.

5.4. Spolupráce s Portugalskem a Slovinskem

Historicky první trojí předsednictví sestávalo z Německa, Portugalska a Slovinska., jednoho velkého státu a dvou malých. Německo bylo první stát z tria, který Radě předsedal, první, který měl zároveň největší politickou váhu z těchto tří. Jejich spolupráce zahrnuje i kulturní projekty, tréninkové programy nebo personál.

Geografický rozsah vybrané trojice států a podobně i první spolupráce se státem přístupové vlny v květnu 2004, který se stal předsedajícím státem Rady, „...může pokrýt širší spektrum zájmů mezi členy EU.“⁹³ Geografické hledisko může pomoci při řešení ilegální imigrace do Evropské unie. Kroky proti ní Německo zaměřilo na přistěhovalce přicházející přes východní Evropu, zatímco v dalších šesti měsících problém nelegálních přistěhovalců řešilo Portugalsko z hlediska středomořské cesty.

5.5. Vliv prezidentských voleb ve Francii na průběh jednání

Až do května musela diplomacie jednat o budoucnosti EU tak, že ve Francii hovořila s více politiky, kteří se mohli stát hlavou Francouzské republiky. Během německého předsednictví totiž proběhly ve Francii prezidentské volby. Francie, která jako nejdůležitější partner německé zahraniční politiky od dob podepsání Elysejské

⁹¹ D. Schwarzer: *Die Berliner Erklärung – Testlauf für die Verhandlungen zum Verfassungsvertrag*, str. 20, http://www.swp-berlin.org/common/get_document.php?asset_id=4315, datum stažení: 18.4.2008

⁹² D. Schwarzer: *Die Berliner Erklärung – Testlauf für die Verhandlungen zum Verfassungsvertrag*, str.22, http://www.swp-berlin.org/common/get_document.php?asset_id=4315, datum stažení: 18.4.2008

⁹³ http://www.sieps.se/publ/occ_papers/bilagor/20071op.pdf, str. 19, staženo: 30.4.08

smlouvy spolupracuje s Německem a spolu tvoří tzv. motor integrace, čekala, kdo z kandidátů zaujme místo po prezidentu Chiracovi. Protikandidáti druhého prezidentského kola byli svým postojem k Evropské ústavě proti sobě. Zatímco Nicolas Sarkozy měl představu, že Francií odmítnutá Ústava může být nahrazena tzv. minismloouvou, které bude stačit ke schválení parlamentní souhlas, jeho soupeřka Segonele Royal se vyslovila pro zcela nové zpracování smlouvy, která pak bude vyžadovat ratifikaci referendem.⁹⁴

⁹⁴ *Europa wartet mit Spannung: Sarkomy oder Royal?* 23.4.2007, <http://www.euractiv.com/de/wahlen/europa-wartet-spannung-sarkozy-royal/article-163318>, datum stažení: 30.4.08

6. Zpráva Spolkové republiky Německo o stavu Evropské ústavy

Předsednictví dostalo požadavkům Rady a na základě rozhovorů vedených po dobu jejich úřadu připravilo zprávu zabývající se reformním procesem smlouvy a hledáním možných cest dalšího vývoje. Zpráva vysvětluje, že po dvouletém období nejistoty přichází na řadu „...všeobecné přání vyřešit ... spornou otázku a přesunout se dál.“⁹⁵ K souhlasu ohledně položení Unie na jednotný společný základ do konce roku 2009 došlo již na neformálním setkání hlav států v Berlíně u příležitosti podpisu Berlínské deklarace, k čemuž se Zpráva odvolává.

Zpráva německého předsednictví byla odpovědí na mandát, který mu byl dán Evropskou radou v červnu 2006⁹⁶ a vznikla na základě odpovědí na otázky ohledně podoby smlouvy adresované na počátku dubna všem hlavním představitelům členských států a zejména pak na základě jednání s ostatními státy EU.

Výsledkem těchto kroků bylo doporučení odstoupit od názvu Evropská Ústava a podobně i veškerých pojmů, které by mohly budit zdání státní symboliky. Došlo také ke splnění požadavku ze strany Británie, Francie, Nizozemí a dalších, kteří si přáli, aby se smlouva vrátila ke klasickému systému pozměňujících smluv, nikoliv jejich zrušení. Ale tyto snahy ostře narážejí do přesvědčení států, jež Ústavu již ratifikovaly. Ty chtějí základní myšlenky a ducha Ústavy zachovat, zejména prvky, jež byly schváleny na Mezivládní konferenci v roce 2004. Dále prosazují jednoduchost a čitelnost dokumentu.

Ve zprávě byla diskutována Charta všeobecných práv a svobod, některé státy jako Velká Británie Chartu v Ústavě odmítá. Zvažována proto byla tedy varianta na ni v textu odkázat. Zpráva shrnuje, že státy se vyjádřily, že text smlouvy je možno oproti Ústavě novelizovat vzhledem k poslednímu vývoji událostí. Státy jsou ochotny přidat do textu společná stanoviska k energetické politice, či tematice změny klimatu. Dále je některými státy navrženo postavit do popředí otázku kodaňských kritérií pro rozšíření.

⁹⁵ <http://www.europaportalen.se/konstitution/merkel070614.pdf>, datum stažení: 12.4.2008

⁹⁶ Čl. 48, 10633/1/06 REV 1, CONCL 2

http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/90111.pdf, datum stažení: 11.5.08

Zatímco Smlouva o Evropské unii si ponechá své jméno, Smlouva o založení Evropského společenství bude nově nazývána Smlouva o fungování Unie a bude obsahovat veškeré provádějící ustanovení a právní základ. Obě smlouvy budou mít stejnou právní hodnotu. Unie by měla jednotný právní status.

Oblasti, jež je potřeba nadále konzultovat, jsou:

- Symboly a nadřazenost práva EU
- Možné změny pojmů
- Ošetření Charty základních práv
- Specifika SZBP
- Vymezení hranice pravomocí mezi EU a členskými státy
- Role národních parlamentů⁹⁷

Na základě ohodnocení pozic státních delegací, předsednictví doporučilo, aby červnová Evropská rada souhlasila s rychlým svoláním mezinárodní konference. Dále navrhlo, aby Evropská rada dala přesný a srozumitelný mandát (z hlediska struktury i obsahu) mezinárodní konferenci, čímž jí umožní dokončit její práci na Smlouvě před koncem tohoto roku.

Tato zpráva byla předána delegacím jako základ pro dosáhnutí dohody na pokročení na jednání Evropské rady 21.-22. června 2007.

⁹⁷ www.europa.eu , datum stažení: 14.4.2008

7. Summit Evropské rady

Vrcholem německého předsednictví, ke kterému směřovala evropská politika Spolkové republiky Německo, byl summit Evropské rady pořádaný 21.-22.6.2007 v Bruselu. Cílem předsednictví bylo dokončit svou půlroční snahu přinést rozuzlení dva roky trvající krize Unie a určit směr jejího dalšího vývoje.

Hned na začátku konference se z účastníků summitu vytvořily dva tábory. Jeden obhajoval ‚Ústavní smlouvu minus‘, zatímco ostatní podporovali ‚Smlouvu z Nice Plus.‘ První skupina se skládala ze sedmnácti států, které Smlouvu o Ústavě již podpořily v ratifikaci⁹⁸ a Německo.⁹⁹ Tato skupina by upřednostňovala, kdyby se text neměnil, ale negativní odpověď z Paříže a Haagu je přesvědčila, že je nutné, aby text podstoupil určitým změnám. Přesto však měly být tyto úpravy provedeny tak, aby co nejvíce z textu zůstalo zachováno.

Druhá skupina představovaná zbylými státy Unie byla nakloněna spíše jednoduché pozměňující smlouvě, která bude navazovat na smlouvu z Nice. Tato skupina zahrnovala Velkou Británii, Nizozemí a po vítězství Nicolase Sarkozyho v prezidentských volbách do ní lze započítat i Francii. Jejich vize smlouvy, která by byla schválena v parlamentech, zaujala i vlády Polska, České republiky, Švédska a Dánska.

Britskou pozici hájil odstupující premiér Tony Blair¹⁰⁰ před začátkem summitu, který byl jeho posledním vystoupením v rámci EU, zveřejnil před britským parlamentem hlavní body, jež bude od nové smlouvy požadovat. Na první místo kladl požadavek, že Charta základních práv nesmí žádným způsobem měnit právo Spojeného království. Tvrdil, že Velká Británie nepřijme něco, co bude chtít nahradit roli britské zahraniční politiky či jejího ministra zahraničí. Premiér hájil samostatné řízení obecného práva a právního a policejního systému a odmítal používání hlasování kvalifikovanou většinou v oblasti, která ve Spojeném království patří do systému daní a výhod.

⁹⁸ Belgie, Bulharsko, Estonsko, Finsko, Itálie, Kypr, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Maďarsko, Malta, Rakousko, Rumunsko, Řecko, Slovensko, Slovinsko, Španělsko

⁹⁹ Z právního hlediska Německo Ústavní smlouvu neratifikovalo, přestože obě komory výraznými většinami Smlouvu podpořily. Na základě podnětu jednoho poslance byl text smlouvy dán na přezkoumání k Spolkovému ústavnímu soudu, načež spolkový prezident Horst Köhler jej nemohl podepsat.

¹⁰⁰ Od listopadu 2005, kdy poprvé za osm let vlády prohrál hlasování v parlamentu, se postavení premiéra Blaira nadále snižovalo. Jeho popularita utrpěla především událostmi kolem války v Iráku. 20. května 2005 oznámil své odstoupení, plánované na červenec téhož roku, a postoupení premiérského křesla dosavadnímu ministru financí Gordonu Brownovi.

Dále se bránil proti tomu dát Pozice Polska byla pro jednání na summitu také specifická. Polsko, které profituje na hlasovacím systému z Nice, odmítlo text původní Evropské ústavy o způsobu hlasování v Radě. Na summit přijelo s návrhem, který je oproti návrhu hlasování z Ústavy¹⁰¹ jinak . Pracuje se v něm s výpočtem hlasů přes druhou odmocninu počtu obyvatel.¹⁰² „Polskem navrhovaný hlasovací systém v Radě ministrů EU není mířen proti Německu. Stále se tvrdí, že by to mohl být nějaká hra mezi Polskem a Německem. Možná Němci to tak vnímají, ale pokud tak činí, pletou se a škodí Evropě, škodí i Polsku a obávám se, že škodí i sami sobě,“¹⁰³ obhajoval své stanovisko polský předseda vlády Jaroslav Kaczynski. Trvání na svém návrhu vedlo až k hrozbě kancléřky pokračovat v dohodě bez Polska. Nakonec návrh přijat nebyl, ale polským představitelům se podařilo odložit zavedení hlasování na rok 2014 s možností odkladu do roku 2017, tedy dostatek času na opětovné otevření diskuse na téma hlasování do té doby.

Evropská rada se na svém zasedání 21. a 22. června 2007 dohodla na svolání mezivládní konference s cílem vypracovat „reformní smlouvu“, kterou se pozmění stávající Smlouvy za účelem posílení efektivity a demokratické legitimacy rozšířené Unie. Mezivládní konference bude pracovat v souladu s podrobně vymezeným mandátem, který schválila Evropská rada.

Mezivládní konference by měla dokončit svou práci co nejdříve, v každém případě do konce roku 2007, aby byl dostatek času na ratifikaci výsledné Smlouvy před volbami do Evropského parlamentu v červnu roku 2009. Podle dohody Evropské rady vypracuje portugalské předsednictví návrh Smlouvy v souladu s obsahem mandátu a předloží jej mezivládní konferenci ihned po jejím zahájení.

Celkové vedení mezivládní konference bude příslušet hlavám států nebo předsedům vlád, jimž budou nápomocni členové Rady ve složení pro obecné záležitosti a vnější vztahy. Konference se bude účastnit zástupce Komise a bude s ní těsně spjat rovněž Evropský parlament, který se do její práce zapojí prostřednictvím tří zástupců. Generální sekretariát Rady poskytne konferenci podporu sekretariátu.

¹⁰¹ Viz kapitola 4.6. Přínosy přijetí Evropské ústavy.

¹⁰² Tento návrh podporovala i Česká republika.

¹⁰³ Kaczynski wirft Polen Isolierung Polens vor, 19. června 2007, Spiegelonline Politik, <http://www.spiegel.de/politik/ausland/0,1518,489549,00.html>, datum stažení: 7.5.2008

8. Závěrečná bilance a výhled

Je zřejmé, že mnohé výsledky činnosti německého předsednictví budou vidět až v delším časovém horizontu, než je jeden rok. Nicméně přesto se o bilanci tohoto období pokusím. Spolková republika Německo vstupovala v lednu 2007 do funkce a od počátku bylo její prioritou vyvést Evropskou unii ze zdánlivě nepřekonatelné krize, která nastala v polovině roku 2005.

Německo jako stát založený na ústavní tradici s veřejnou podporou supranacionalismu a federalismu,¹⁰⁴ Evropskou ústavu podporoval napříč politickým spektrem od jejích začátků.¹⁰⁵ Také vláda tvořená velkou koalicí z CDU/CSU a SPD Evropskou ústavu ve své koaliční smlouvě hájila.¹⁰⁶ Jak program německého předsednictví, tak společný program Tria zmiňoval důležitost pokročení v otázce Ústavy.

První polovina předsednictví byla ve znamení neveřejných bilatelárních rozhovorů s členskými státy, které měly prostřednictvím svých zástupců, focal points, umožnit Německu pochopit jejich pozice a priority ve vztahu k budoucímu směřování Evropské unie. Po úspěšném výsledku summitu na začátku března, na němž bylo dohodnuto snížení množství emisí vypouštěných do ovzduší o dvacet procent do roku 2020,¹⁰⁷ přišlo připomenutí padesátileté historie Evropské unie a u této příležitosti podpisu Berlínská deklarace, která formou neoficiálního dokumentu sjednotila Evropskou unii. Její text obhajoval společné evropské hodnoty a progres v uplynulých 50 letech, načež se vyslovoval pro položení nového společného základu Evropské unii do příštích volen do Evropského parlamentu, které se konají v roce 2009.¹⁰⁸ Na bázi dohody o společné energetické politice Evropské unie, která vzešla ze zasedání Evropské rady v březnu 2007, bylo možné do Berlínské deklarace zasadit i cíle ekologického charakteru a společného boje proti změnám klimatu.

Předsednictví dospělo k summitu v červnu, právě výsledek tohoto jednání ovlivnil konečný pohled na úspěch plnění cílů během půlročního předsedání Německa

¹⁰⁴ http://www.epin.org/papers/NatDebandPositions/04_HoeretIral_germandebate2.pdf, datum stažení: 8.5.2008

¹⁰⁵ S výjimkou určitých obav ze ztráty pravomocí spolkových zemí, což bylo patrné zejména u CSU. Samotný předseda SCU Edmund Stoiber však s Ústavou souhlasil. Proti ní se stavěla jen FDP. Více viz www.spiegel.de, datum stažení: 9.5.2008

¹⁰⁶ http://www.spiegel.de/media/0_4906_12178_00.pdf, datum stažení: 21.4.2008

¹⁰⁷ Bohužel nebyl dohodnut sankční mechanismus, a tak nelze postihnout viníky případného nedodržování této dohody.

¹⁰⁸ www.euroskop.cz, datum stažení: 22.4.2008

Radě Evropské unie. Jednání probíhala na základě zprávy zpracované německých předsednictvím, která obsahovala stanoviska členských států k podobě obnoveného společného základu a „cestovní plán,“ který harmonizoval postup jeho ustavení.

Bruselský summit 2007 nakonec skončil dohodou na dalším vývoji zablokované Evropské smlouvy a zástupcům členských států se přes náročná jednání podařilo nalézt předběžný kompromis ve sporných otázkách. Evropská rada podala mandát na reformní smlouvu, čímž byl položen základ dlouhodobě pojistit a zlepšit schopnost jednání Unie.¹⁰⁹

Mezivládní konference, jež se dle mandátu měla konat již v prvním měsíci následujícího portugalského předsednictví, splnila i harmonogram, který byl navrhnout německou zprávou.

Ačkoliv risk, že předsednictví kvůli neochotě členských států dohodnout se na společném stanovisku k jednou již zamítnuté Ústavní smlouvě dopadne neúspěšně, byl vysoký, němečtí představitelé zprvu odmítali jakékoli pokusy o cherry-picking či rozdrobení textu Ústavy na menší postupně ratifikované celky. Nakonec však museli „...lehce ustoupit ze svých výchozích pozic a souhlasit s některými změnami v budoucím dokumentu.“¹¹⁰ Původní duch Ústavy byl zachován a zmizely jen některé prvky, které byly zdrojem neshod. Polská vláda nakonec odkladem užívání způsobu rozhodování pomocí dvojí většiny přijalo a Velké Británii se podařilo prosadit výjimku z Charty základních práv.

Německé předsednictví v čele s Angelou Merkelovou dokázalo za šest měsíců svého předsednictví Evropskou unii vrátit pomyslně „zpět na trať.“¹¹¹

Úspěšnost jejích kroků bude možné poměřit až po delším časovém období, neboť některé výsledky, které jsou v současnosti prezentovány jako dohody, se mohou brzy znovu otevřít k jednání. Polská vláda spěje k pokusu o revizi v oblasti změny hlasování v Radě a je jen otázkou času, kdy se toto téma opět objeví. Předsednictví zajistilo schválení „cestovního plánu“ všemi 27 členskými státy. Tento plán měl za cíl dát jasný mandát pro další mezinárodní konferenci, kterou povede Portugalsko. V současnosti proces postavení Evropské unie na obnovený společný základ, započatý německým předsednictvím, stále probíhá. Reformní smlouva, která je nástupcem

¹⁰⁹ „Europa gelingt gemeinsam“ Bilanz der deutschen EU-Ratpräsidentschaft, http://www.bundesregierung.de/Content/DE/Artikel/2007/06/Anlagen/2007-06-27-bilanz-praesidentschaft_property=publicationFile.pdf staženo: 15.4.2008

¹¹⁰ T. Nigrin: Německé předsednictví Evropské unie, str. 29

¹¹¹ www.euraktiv.cz, datum stažení: 22.4.2008

Smlouvy o Ústavě pro Evropu, byla podepsána členskými státy v Lisabonu 13. prosince 2007 a v současnosti probíhá její ratifikace v zemích Evropské unie.¹¹²

Úspěch německého předsednictví byl podmíněn některými faktory, jejichž absence by znamenala zpomalení vývoje, či dokonce neschopnost cílů programu předsednictví dosáhnout. Prvním z nich je veřejná podpora, kterou německé předsednictví dokázalo na základě své činnosti získat a po dobu předsednictví si ji udržet. Priorita zachování podstaty Ústavní smlouvy měla téměř tříčtvrtinovou podporu německé veřejnosti.¹¹³ Druhým podstatným hlediskem je specifikum německého federálního uspořádání, které znesnadňuje koordinaci politiky. Kancléřka musí vyjednávat nejen v rámci stranických struktur, ale brát ohled i na zemské vlády. Ve prospěch kancléřky hovořilo, že většina zemských vlád byla v době předsednictví vedena CDU/CSU.¹¹⁴ Zásadní podmínkou úspěchu byl správný výběr představitelů diplomatického a administrativního týmu, který musel prokázat schopnost spolupráce bez ohledu na stranickou příslušnost. Německá vláda se opírala o experty, kteří měli bohaté zkušenosti získané na půdě institucí Evropské unie a dokázali tak navrhovat postup svých úřadů jak z pohledu národního státu, tak z hlediska procesů probíhajících v Evropské unii.¹¹⁵ Významný podíl na celkové podobě německého předsednictví měla samotná kancléřka. Angela Merkelová dokázala „...svým racionálním způsobem jednání, zdůrazňovanou empatií, inklusivním stylem a konsensuálním založením...“¹¹⁶ řídit politiku v Německu i nalézat kompromisy v rámci Evropské unie. Tento přístup včetně schopnosti soustředit se na úkoly předsednictví umožnil německé vládě snazší cestu k dosažení jejich cílů. Vzhledem k zvláštnostem projednávané agendy bylo použito „...odlišných technik jednání.“¹¹⁷ Rozdíl byl patrný zejména na projednávání Berlínské deklarace a budoucí podoby společného obnoveného základu Evropské unie a na druhé straně kongresové diplomacie, která byla použita v jednání o společné energetické politice na bruselském summitu v březnu a stejně tak na vrcholné schůzce Evropské unie v červnu 2007. Metoda tajné diplomacie byla aplikována na bilaterální úrovni ve formě schůzek zástupců členských států s hlavními vyjednávači Spolkové republiky Německo. Tento způsob vyjednávání, který německé předsednictví využilo,

¹¹² <http://www.euroskop.cz/41912/clanek/reformni-smlouva/#2> , datum stažení: 8.5.2008

¹¹³ www.iir.cz, datum stažení: 7.5.2008

¹¹⁴ www.cap-lmu.de , datum stažení: 29.4.2008

¹¹⁵ www.iir.cz, datum stažení: 7.5.2008

¹¹⁶ www.iir.cz, datum stažení: 7.5.2008

¹¹⁷ <http://www.iir.cz/upload/PolicyPapers/2008/Handl%20policy%20paper%2008%20final.pdf>, datum stažení: 22.4.2008

byl ze strany členských států kritizován.¹¹⁸ Jeho užití bylo však odůvodněno tím, že německé předsednictví očekávalo, že v případě veřejných jednání by potřebná dohoda na společných hodnotách a celkové podobě Berlínské deklarace, stejně jako na prioritách členských států, které byly zpracovány Zprávou německého předsednictví o stavu Evropské ústavy, nebyla dosažena.

¹¹⁸ Viz Johannes Leithäuser, *Dramatische Diskretion. Wie die „Berliner Erklärung“ entstand*, in: FAZ, 23.03.07.

Závěr

Tato práce si stanovila za cíl prověřit, zda očekávání spojovaná s německým předsednictvím se zakládají na relevantních údajích. Opodstatněnost předpokladů německého úspěchu k „odblokování“ Evropské unie spočívá především v následujících pěti faktorech. Nejsilnějším z nich se ukázala být schopnost nalézat a uzavírat kompromisy. Navzdory svému postavení ekonomicky a populačně nejsilnějšího člena Evropské unie, nestaví se do role vůdce, ale je přirozenou autoritou, která umožňuje usměrňovat diskusi a nalézat řešení pro všechny zúčastněné, bez ohledu na velikost a mocenské postavení státu. Německá exekutiva čerpá svoji legitimitu z ústavy, tento svůj ústavní patriotismus promítá i do své zahraniční politiky a pohledu na směřování Evropské unie, jejíž budoucí uspořádání vidí mnozí němečtí politikové ve federaci.

Ve většině případů bylo dosaženo cílů, které byly obsahem programu německého předsednictví. Výrazný pokrok byl zaznamenán v oblasti společné energetické politiky a ochrany klimatu, kde bylo dosaženo dohody o snížení emisí produkovaných v Evropské unii.

Hodnota výše zmíněných kladných výstupů je však diskutabilní a to z důvodu, že chybí garance implementace společně přijatých rozhodnutí. Zda se dohodnuté postupy budou realizovat, záleží na vůli jednotlivých členských států. Hrozí, že řešení problémů se bude odkládat nebo členské země budou stále usilovat o revizi jednotlivých usnesení. Následek takového postupu by byla ztráta důvěry, nejistota a hlavně nestabilita. Navzdory prvnímu zdánlivě pozitivnímu pohledu lze konstatovat, že dosažené výsledky jsou křehké a jejich provedení značně nejisté.

Studie jasně ukázala, že 50. výročí Římských smluv měla pozitivní vliv na proces prosazování Evropské ústavy.

Dokladem o kvalitní a přínosné spolupráci mezi Německem, Portugalskem a Slovinskem je existence Lisabonské smlouvy, která nahradila Smlouvu o Ústavě pro Evropu. V současnosti probíhá ratifikační proces v jednotlivých členských zemích.

Resümee

In meiner Arbeit beschäftige ich mich mit dem Thema des Europäischen Verfassungsvertrags in der Zeit der deutschen EU-Ratspräsidentschaft in der ersten Hälfte von 2007. Schon während der Agendavorbereitungen für den Vorsitz, begann die ganze Europäische Union von der Bundesrepublik Deutschland viel zu erwarten. Die Mitgliedsstaatenregierungen glaubten vor allem, dass die Europäische Krise, die durch die abgelehnten Referenden in Frankreich und Niederlanden 2005 entstanden war, von deutschem EU-Ratsvorsitz gelöst wird. Die Grundlagen, die diese Idee unterstützten, erschienen schon in der Geschichte Deutschlands. Die Wichtigkeit des Grundgesetzes im Rahmen der Bundesrepublik, die Fähigkeit Kompromisse abzuschließen, sowie auch die führende ökonomische Position Deutschlands sind wesentliche Gründe, warum die Ansprüche so hoch gestellt wurden, wie meine Arbeit nachgewiesen hat.

Nach dem Ende des EU-Vorsitzes wurden die deutschen Repräsentanten viel gelobt für ihre Arbeit. Was aber nicht richtig bedacht wurde, ist das Problem, dass irgendwelche diskutierte Themen, auf die sich die Regierungen geeinigt haben, verzichten auf genügende Garantie der Vollendung und können sich später wieder öffnen.

Seznam použité literatury

Primární prameny

Achtzehnmonatsprogramm des deutschen, des portugiesischen und des slowenischen Vorsitzes, POLGEN 125, 17079/06, Brusel, 21.12.2006, ke stažení na http://www.eu2007.de/includes/Download_Dokumente/Trio-Programm/triodeutsch.pdf

„Europa gelingt gemeinsam“ Präsidentenschaftsprogramm 1. Januar – 30. Juni 2007, ke stažení na http://www.eu2007.de/includes/Download_Dokumente/Trio-Programm/triodeutsch.pdf

„Europa gelingt gemeinsam“ Bilanz der deutschen EU-Ratpräsidentschaft, ke stažení na <http://www.bundesregierung.de/Content/DE/Artikel/2007/06/Anlagen/2007-06-27-bilanz-praesidentschaft.property=publicationFile.pdf>

Gemeinsam für Deutschland – mit Mut und Menschlichkeit, Koalitionsvertrag zwischen CDU, CSU und SPD 11.11.2005, ke stažení na <http://www.spiegel.de/media/0,4906,12178,00.pdf>

Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland, ke stažení na <http://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/gg/gesamt.pdf>

Persuing the treaty reform proces, POLGEN 67, 10659/07, Brusel, 14.6.2007, ke stažení na: <http://www.europaportalen.se/konstitution/merkel070614.pdf>

Prohlášení u příležitosti 50. výročí podpisu Římských smluv, ke stažení na http://www.eu2007.de/de/News/download_docs/Maerz/0324-RAA/Czech.pdf

SN 2151/07 (OR.de) Proslov Dr. Angely Merkelové, spolkové kancléřsky Spolkové republiky Německo a předsedkyně Evropské rady, u příležitosti slavnostního aktu oslavy 50. výročí podepsání Římských smluv, Brusel, 29.3.2007, ke stažení na http://www.deutsche-botschaft.cz/EN/POLITIK_PRESSE/ARCHIV/ARCHIV_2007/rede_merkel_bdcs.pdf

SPEECH/06/771 José Manuel Barroso, předseda Evropské komise, Německý spolkový sněm, Berlín, 30.11.2006, ke stažení na <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/06/771&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=fr>

Mandát pro mezivládní konferenci, POLGEN 174, 11218/07, Brusel, 26.6.2007, ke stažení na <http://register.consilium.europa.eu/pdf/cs/07/st11/st11218.cs07.pdf>

A Preview of Germany's EU Presidency: The Status of the Federal Government's Preparations, proslov státního tajemníka Silberberga, Berlín, 4.10. 2006, ke stažení na <http://www.auswaertiges-amt.de/diplo/en/Infoservice/Presse/Rede/2006/061004SilberbergEuropa.html>

Sekundární literatura

Neperiodická

Fischer, J.: *Vom Staatenverbund zur Föderation*, nakl. Suhrkamp, Frankfurt am Main 2000. ISBN 3-518-06614-5.

Handl, V.: Německé předsednictví 2007 jako inspirace pro předsednickou funkci ČR v roce 2009? Policy Paper ÚMV, březen 2008, <http://www.iir.cz/upload/PolicyPapers/2008/Handl%20policy%20paper%2008%20final.pdf>, datum stažení: 2.5.2008

Merkel, A.: *Deutschlands Zukunft in Europa*, in Merkel, A. (ed.). *Europa und die deutsche Einheit*, nakl. Herder, Freiburg im Breisgau 2000, s. 7-18. ISBN 3-451-20140-2.

Müller, H; Krieger, K.F.; Vollrath, H.: *Dějiny Německa*, nakl. Lidové noviny, Praha 1995. ISBN 80-7106-125-5.

Nigrin, T.: *Německé předsednictví Evropské unie*, in: *Mezinárodní politika*, 2007, č. 9, s. 28-29.

Roll, E.: *Die Erste*, nakl. Rowohlt Taschenbuch Verlag, Reinbeck bei Hamburg 2005. ISBN 3-499-62128-2.

Schwarzer, D.: Die Berliner Erklärung – Testlauf für die Verhandlungen zum Verfassungsvertrag, http://www.swp-berlin.org/common/get_document.php?asset_id=4315, datum stažení: 18.4.2008

Periodická

Harnisch, S. *Grenzerfahrungen Deutsche Europapolitik und Europäischer Verfassungsvertrag*, in: *Zeitschrift für Politikwissenschaft*, 2007, č.1, s. 61-77.

Kučera, R..2007. *Kontinuita mezi smlouvou o ústavě a reformní smlouvou*, in: *Střední Evropa. Revue pro středoevropskou kulturu a politiku*, 2007, č. 129, s. 5-11.

S. Kurpas, H. Riecke: *Is Europe Back on Track? Impetus from the German EU Presidency*, CEPS working dokument, No. 273, July 2007, ke stažení na <http://aei.pitt.edu/7574/>

J.Leithäuser: *Dramaturgische diskretion. Wie die „Berliner Erklärung“ entstand*, FAZ 22.3.2007, ke stažení na http://www.stuebgen.de/imag/mdb/news/1174645814_5905.pdf

Internetové zdroje

<http://aei.pitt.edu> archív evropské integrace Univerzity Pittsburg

www.auswaertiges-amt.de oficiální portál Ministerstva zahraničí Spolkové republiky Německo

www.bpb.de informační portál Bundeszentrale für politische Bildung

www.bundesregierung.de oficiální portál vlády Spolkové republiky Německo

www.cap-lmu.de informační portál pro Centrum für angewandte Politikforschung

www.cer.org.uk informační portál výzkumného týmu Centre for European Reform

www.consilium.europa.eu oficiální portál Rady Evropské unie

www.deutsche-botschaft.cz oficiální stránky Německého velvyslanectví v Praze

www.eu2007.de oficiální portál Německého předsednictví 2007 spravovaný Ministerstvem zahraničí Spolkové republiky Německo

www.epin.org informační portál European Policy Institutes Network

www.eu-info.de informační portál o dění v EU Spolkové republiky Německo

<http://europa.eu> oficiální portál Evropské unie

www.euractiv.cz informační portál o dění v EU, česká obdoba bruselského serveru
www.EurActiv.com

www.euopressresearch.eu informační portál

www.euroskop.cz informační portál o EU v rámci Stálého zastoupení Evropské komise EU v České republice

www.fedtrust.co.uk stránky výzkumného týmu The Federal Trust for education and research, který studuje vzájemné ovlivňování mezi regionální národní, evropskou a globální rovinou vládnutí

www.iir.cz stránky Ústavu mezinárodních vztahů Praha

www.integrace.cz informační portál o EU vydávaný Institutem pro evropskou politiku EUROPEUM

www.ip-global.org informační portál spravovaný Internationale Politik global edition, The Journal of German Council on Foreign Relations

www.jef-europe.net informační portál

www.mzv.cz oficiální portál Ministerstva zahraničí České republiky

www.sieps.se informační portál provozovaný Swedish Institute for European Policy Studies, který provádí výzkum a analýzu evropské politiky v oblasti politologie, práva, ekonomie a obchodu

<http://www.swp-berlin.org> informační portál spravovaný Stiftung Wissenschaft und Politik, Deutsches Institut für Internationale Politik und Sicherheit

www.virtually.cz názorový internetový deník

www.weltpolitik.net informační portál o světových politických událostech